

*Załącznik do Uchwały Nr
Rady Gminy Goworowo
z dnia*

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY GOWOROWO
NA LATA 2022-2028**

SPIS TREŚCI

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE TWORZENIA STRATEGII.....	8
1. PODSTAWY PRAWNE.....	8
2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE	9
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA	16
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	16
2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ	16
3. DEMOGRAFIA	17
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	18
5. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	19
6. GOSPODARKA.....	19
7. ZASOBY MIESZKANIOWE	20
8. EDUKACJA I KULTURA	21
9. OCHRONA ZDROWIA.....	23
10. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	25
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	25
12. POMOC SPOŁECZNA.....	27
13. BEZROBOCIE	37
14. BEZDOMNOŚĆ.....	40
15. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	41
16. SYTUACJA DZIECKA.....	45
17. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	49
18. SEKTOR POZARZĄDOWY, KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE	51
19. PROBLEMY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW I DIALOG SPOŁECZNY	52
20. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI	54
21. ANALIZA SWOT	57
22. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII.....	66
III. PROGRAMOWANIE	69
1. WIZJA I MISJA.....	69
2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	70
3. PROGNOZA ZMIAN	86
4. RAMY FINANSOWE.....	89
5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE, EWALUACJA	90
6. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ, ANALIZA RYZYKA.....	91
UWAGI KOŃCOWE	92

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo został przygotowany na lata 2022-2028. W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, w której zawarto informacje na temat uwarunkowań prawnych tworzenia strategii; **analityczno-diagnostyczną**, która zawiera diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie i identyfikuje problemy społeczne, a także zawiera ocenę stopnia wdrożenia poprzednio realizowanej strategii oraz **programową**, przedstawiającą założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata, ujęte w formie wizji, misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

W części programowej zostały wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania przyjętych założeń, określony został także czas realizacji wyznaczonych działań. W celu określenia postępów w realizacji założeń programowych, wyznaczone zostały **wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii**, uwzględniające wartości z ostatniego roku objętego analizą danych i oczekiwane wartości docelowe w roku kończącym zaplanowany okres programowania opracowanej strategii. Część programowa zawiera także ramy finansowe, prognozę zmian oraz informacje na temat sposobu wdrażania, prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji strategii.

Przystępując do opracowania dokumentu strategii, upowszechniono na stronach internetowych Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej informację w formie komunikatu o następującej treści:

„Samorząd Gminy Goworowo, działając na podstawie: art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1119), przystąpił do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W związku z powyższym zwracamy się z prośbą do mieszkańców o wypełnienie ankiet: „Problemy społeczne w opinii mieszkańców” oraz „Równość szans kobiet i mężczyzn”.

Zapraszamy zarazem do wskazania najważniejszych problemów i potrzeb społecznych mieszkańców Gminy Goworowo oraz zgłaszania pomysłów na ich rozwiązanie. Tworzony dokument będzie dotyczyć całej gminy. Wspólnie mamy

szansę stworzyć plany strategiczne, których realizacja będzie miała znaczący wpływ na jakość i komfort życia mieszkańców gminy w najbliższych latach”.

Koordinowanie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2028 powierzono Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie. Zadaniem zespołu, który współpracował z Kierownikiem w zakresie pozyskiwania danych wykorzystanych w opracowanym dokumencie, była współpraca z właściwymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu opracowania i przedłożenia Radzie Gminy Goworowo do zatwierdzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2028.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2028 powstawał we współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie z Ośrodkiem Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie, który udzielał merytorycznego wsparcia zarówno w procesie przygotowania narzędzi badawczych, jak i w opracowaniu dokumentu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad strategią uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, mieszkańcy gminy oraz eksperci.

Strategia realizuje ustawowy obowiązek gminy nakreślony w art. 16b. ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.), które stanowią:

Art. 16b. 1. Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej.

2. Strategia, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe dotyczące sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka. Do analizy wykorzystano trzy rodzaje ankiet.

Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej byli mieszkańcy gminy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 29 anonimowo wypełnionych arkuszy. Wśród ankietowanych było 85% kobiet i 15% mężczyzn.

Dominującą grupę respondentów stanowiły osoby w przedziale wiekowym 56-65 lat (31%). Mniejszy odsetek spośród respondentów stanowiły grupy osób w wieku 26-35 lat i 46-55 lat (po 15%) oraz osób w wieku 36-45 lat (14%). Najmniejszy odsetek stanowiły osoby w wieku 20-25 oraz osoby powyżej 65 lat (po 12,5%). W badaniu nie wzięły udziału osoby poniżej 20. roku życia. Jeśli chodzi o poziom wykształcenia uczestników badania, to 55% spośród nich zadeklarowało posiadanie wykształcenia średniego, 38% wyższego, a 3,5% ankietowanych zasadniczego zawodowego.

Biorąc pod uwagę czas zamieszkiwania w gminie, to 85% wszystkich respondentów mieszka na terenie gminy Goworowo od urodzenia, a 15% uczestników badania zamieszkuje w gminie od 10 do 15 lat. Można zatem domniemywać, iż ankietowani mają ugruntowane i przemyślane opinie na temat niekorzystnych zjawisk widocznych w gminie oraz problemów, jakie dotyczą jej mieszkańców. Profil respondentów ankiety prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców”

liczba ankietowanych	płeć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
29	kobiety (85%)	20-25 lat (12,5%)	od urodzenia (85%)	wyższe (38%)
		26-35 lat (15%)		średnie (55%)
	mężczyźni (15%)	36-45 lat (14%)	od 10 do 15 lat (15%)	zasadnicze zawodowe (3,5%)

		46-55 lat (15%)		brak deklaracji (3,5%)
		56-65 lat (31%)		
		powyżej 65 lat (12,5%)		

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć, wykorzystano do analizy 36 arkuszy wypełnionych anonimowo ankiet. Wśród respondentów było 65% kobiet i 35% mężczyzn.

Najliczniej wśród respondentów reprezentowane były grupy osób w wieku 46-55 lat (25%) oraz 26-35 lat (22%). Mniej licznie reprezentowane były grupy osób w wieku 36-45 lat i 56-65 lat (po 16%) oraz osoby w wieku 20-25 lat (12%). Osoby powyżej 65 lat reprezentowane były przez 9% ankietowanych. Profil respondentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn”

liczba ankietowanych	płeć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
36	kobiety (65%)	20-25 lat (12%)	od urodzenia (86%)	wyższe (44%)
	mężczyźni (35%)	26-35 lat (22%)	od 5 do 15 lat (14%)	średnie (50%)
		36-45 lat (16%)		zasadnicze zawodowe (3%)
		46-55 lat (25%)		brak deklaracji (3%)
		56-65 lat (16%)		
		powyżej 65 lat (9%)		

Osobna ankietą, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 3 ankiet wypełnionych przez dyrektorów i pedagogów z placówek systemu oświaty funkcjonujących na terenie gminy Goworowo.

Przygotowana w oparciu o uzyskane informacje, materiały i opinie mieszkańców Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 wskazuje problemy, których niwelowanie lub rozwiązanie powinno stać się w najbliższym czasie przedmiotem szczególnej troski ze strony władz samorządowych. Jej realizacja pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Opracowany dokument w swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75 z późn. zm.)

- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1297),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.).

Podczas realizacji strategii znajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. W swej warstwie merytorycznej odnosi się do dokumentów, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym. Poniżej przedstawiono główne założenia programowe tych dokumentów.

2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

W ramach trzech priorytetów tematycznych strategii, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, przygotowano siedem projektów przewodnich: „Unia innowacji”; „Młodzież w drodze”; „Europejska agenda cyfrowa”; „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”; „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”; „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”; „Europejski program walki z ubóstwem”.

28 kwietnia 2020 r. Rada Ministrów RP przyjęła „Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020. Aktualizacja 2020/2021”. Już na starcie prac nad KPR oczekiwano uwzględnienia w KPR działań na rzecz priorytetów nowej strategii dla UE, zaprezentowanej w komunikacie KE pn. „Europejski Zielony Ład” z 11 grudnia 2019 r. oraz w dokumencie otwierającym nowy cykl Semestru, tj. „Rocznej Strategii Zrównoważonego Wzrostu Gospodarczego na 2020 rok” z 17 grudnia 2019 r. W związku z wybuchem pandemii COVID-19 w 2020 r. na ostatnim etapie prac dokument uzupełniono o odrębny rozdział poświęcony przedstawieniu działań mających na celu bezpośrednią walkę z pandemią COVID-19 i przeciwdziałanie rozszerzającym się jej skutkom ekonomicznym, zawartych w ustawach składających się na tzw. „tarczę antykryzysową”.

W KPR znalazła się bardzo wstępna, ze względu na niemający precedensu dynamiczny charakter kryzysu gospodarczego wywołanego przez pandemię, ocena sytuacji i scenariusz makroekonomiczny na najbliższe miesiące. Jednocześnie w KPR zachowano dorobek wcześniejszych prac nad dokumentem, zastrzegając, że realizacja zaplanowanych działań będzie uzależniona od rozwoju sytuacji w Polsce i na świecie.

Nowe Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2021-2027

Na mocy Traktatu z Lizbony Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) zostały przekształcone z porozumienia międzyinstytucjonalnego w akt prawnie wiążący. WRF, przyjmowane na okres co najmniej pięciu lat, muszą gwarantować dokonywanie wydatków Unii w sposób usystematyzowany i w granicach jej zasobów własnych oraz zawierają przepisy, z którymi musi być zgodny roczny budżet Unii, a tym samym stwarzają podwaliny pod dyscyplinę finansową.

2 maja 2018 r. Komisja Europejska przyjęła pierwszy projekt długofalowego budżetu UE, czyli wieloletnich ram finansowych 2021-2027. Aby odpowiedzieć na społeczno-gospodarcze skutki pandemii COVID-19, 27 maja 2020 r. zaproponowano **zmieniony długofalowy budżet UE**, wprowadzając nadzwyczajny instrument na rzecz odbudowy (Next Generation EU), który ma pomóc naprawić najpilniejsze szkody spowodowane pandemią i na nowo ożywić gospodarkę.

Podczas szczytu w Brukseli w dn. 17-21 lipca 2020 r. przywódcy państw członkowskich uzgodnili długofalowy budżet UE 2021-2027 opiewający na kwotę 1 074,3 mld EUR. Z budżetu wspierane będą m.in. inwestycje w transformację cyfrową i ekologiczną. Przywódcy uzgodnili też pakiet odbudowy o wartości 750 mld

EUR, który pomoże UE poradzić sobie z kryzysem spowodowanym pandemią. Z kwoty tej 390 mld EUR zostanie wypłaconych w formie dotacji dla państw członkowskich, a 360 mld EUR – w formie pożyczek.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny współfinansuje krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku. Program, który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, wspiera innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”.

Komisja Europejska proponuje przeznaczenie dodatkowych środków w latach 2020-2022 na fundusze strukturalne w ramach programów perspektywy 2014-2020 na walkę ze skutkami kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19 oraz przygotowanie długookresowej transformacji w kierunku zielonej, cyfrowej, bardziej odpornej na zagrożenia Europy. Ta inicjatywa KE nazywana została w skrócie REACT-EU.

Polska popiera podejście polegające na wykorzystaniu obecnych programów polityki spójności jako narzędzia wspierania działań krótko- i średnioterminowych za pośrednictwem REACT-UE, natomiast polityka spójności w latach 2021-2027 powinna realizować cele w dłuższej perspektywie czasowej.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Został uchwalony przez Radę Ministrów 17 września 2019 r. Rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) określone w filarze rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

W KSRR wskazuje się Obszary Strategicznej Interwencji istotne z punktu widzenia realizacji polityki regionalnej, które zostaną uwzględnione w krajowych i regionalnych strategiach rozwoju (m.in. poprzez wskazanie dedykowanych im działań). Są to dwa typy obszarów: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Oprócz tego KSRR wskazuje również wschodnią Polskę i Śląsk jako OSI wymagające ukierunkowanego wsparcia z poziomu kraju (Program Polska Wschodnia, Program dla Śląska). Jednocześnie na poziomie regionalnym samorząd województwa może wyznaczać swoje obszary strategicznej interwencji, takie m.in. jak obszary przemysłowe, zdegradowane czy tzw. wewnętrzne peryferia, o ile będzie to wiązało się z zapewnieniem konkretnych instrumentów wsparcia lub mechanizmów uzgodnień.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 to dokument mający na celu przede wszystkim poprawę jakości życia obywateli. Ukazuje on główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, a także kierunki zagospodarowania przestrzennego państwa. Powyższy dokument wyznaczył trzy strategiczne obszary, w których powinien odbywać się rozwój Polski:

- Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
 - Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
 - Polska Cyfrowa,

- Kapitał ludzki,
- Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
- Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:
 - Rozwój regionalny,
 - Transport.
- Obszar efektywności i sprawności państwa:
 - Kapitał społeczny,
 - Sprawne państwo.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. W dokumencie wyznaczono następujące trzy cele szczegółowe i priorytety:

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:

1.1 Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,

1.2 Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:

2.1 Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,

2.2 Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury,

2.3 Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,

2.4 Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,

2.5 Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Cel szczegółowy 3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne:

3.1 Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju,

3.2 Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych,

3.3 Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” jest dokumentem, który stanowi odpowiedź na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Strategia wyznacza cele rozwojowe, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju.

Za priorytetowy cel strategiczny przyjęto „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym”. Oprócz niego w dokumencie sformułowano trzy inne cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
2. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Realizację najistotniejszego z punktu widzenia polityki społecznej celu strategicznego „Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki” uzależniono od wdrożenia poniżej przedstawionych kierunków działań, oznaczonych numerami od 18 do 24.

- 18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
- 19. Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej.
- 20. Rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki.
- 21. Wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej.
- 22. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.
- 23. Wyrównanie szans edukacyjnych.

24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

Zgodnie z projektem Umowy Partnerstwa przygotowanej przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, z puli 173 mld euro z budżetu Unii Europejskiej na lata 2021-2027 (czyli ponad 750 mld zł), które ma otrzymać Polska, dla województwa mazowieckiego zarezerwowano 1,6 mld euro w ramach „**Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027**”. Środki te zostaną rozdysponowane między słabiej rozwinięty obszar mazowiecki regionalny (1,5 mld euro) oraz lepiej rozwinięty obszar warszawski stołeczny (wstępnie planowana kwota wyniesie 111,5 mln euro).

Pula programu regionalnego uzupełniona zostanie również o dodatkowe fundusze w ramach **tzw. kontraktów programowych**. Dzięki podziałowi statystycznemu Mazowsze uniknęło zakwalifikowania w całości do kategorii regionów lepiej rozwiniętych w Unii Europejskiej, co łączyłoby się ze znacznym ograniczeniem środków i poziomów dofinansowania projektów. Program regionalny wspierać będzie realizację **celów polityki spójności**, do których należą: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa, Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa, Lepiej połączona Europa, Europa o silniejszym wymiarze społecznym oraz Europa bliżej obywateli.

Oprócz środków z programu regionalnego, Mazowsze otrzyma możliwość korzystania z pomocy z Funduszu Odbudowy oraz programów krajowych z zakresu m.in. infrastruktury i środowiska, badań i wsparcia innowacyjności, rozwoju cyfrowego, rozwoju kapitału ludzkiego, pomocy najbardziej potrzebującym mieszkańcom oraz programu skierowanego do Polski Wschodniej. Pomoc skierowana zostanie m.in. na obszar ochrony zdrowia, w tym programy profilaktyczne, diagnostykę i rehabilitację pacjentów, nie zabraknie też dofinansowania rozwoju rynku pracy, działań edukacyjnych oraz sprzyjających włączeniu społecznemu mieszkańców.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2030

Został opracowany dokument „**Diagnoza problemów społecznych Mazowsza oraz koncepcji opracowania Strategii Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030**”. Przedmiotem analizy było zaproponowanie formuły, struktury i w części treści dokumentu o charakterze strategicznym, który będzie programował politykę społeczną dla województwa mazowieckiego na lata 2021-2030.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Goworowo to gmina wiejska położona w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrołęckim. Gmina składa się z 45 sołectw położonych na obszarze 218,93 km²: Borki, Brzeźno, Brzeźno-Kolonia, Cisk, Czarnowo, Czernie, Damięty, Daniłowo, Dzbądzek, Gierwaty, Goworowo, Goworówek, Góry, Grabowo, Grodzisk Mały, Jawory-Podmaście, Jawory Stare, Jawory-Wielkopole, Jemieliste, Józefowo, Jurgi, Kaczka, Kobylin, Kruszewo, Kunin, Lipianka, Ludwinowo, Michałowo, Nogawki, Pasieki, Pokrzywnica, Pokrzywnica Kolonia, Ponikiew Duża, Ponikiew Mała, Ponikiew Mała Kolonia, Rębisze-Działy, Rębisze-Kolonia, Rębisze-Parcele, Struniawy, Szarłat, Szczawin, Wólka Brzezińska, Wólka Kunińska, Zaorze i Żabin. Najliczniej zamieszkiwaną jednostką jest Goworowo (733 osoby), natomiast najmniej mieszkańców liczy sołectwo Jurgi (27 osób).

Na terenie gminy działają organizacje pozarządowe, które zajmują się m.in. promowaniem tradycji regionu, krzewieniem kultury i sportu oraz integracją środowisk lokalnych.

2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Goworowo pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.

Wskazując atuty gminy, wypełniający ankietę najczęściej wymieniali atrakcyjne położenie geograficzne oraz sprzyjające rozwojowi turystyki walory krajobrazowe. Wśród atutów wymieniono też pozyskiwanie i właściwe wydatkowanie środków na realizowanie inwestycji.

Wśród wypowiedzi mieszkańców na temat słabych stron gminy najczęściej pojawiała się kwestia trudności komunikacyjnych, zwłaszcza braku połączeń z mniejszymi miejscowościami. Za równie istotną kwestię uznano niewystarczającą ilość miejsc pracy. Według badanych duży problem stanowi także brak aktywizacji mieszkańców.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano

zwiększenie nakładów na inwestycje w infrastrukturę gminną (modernizacja dróg, budowa chodników, wytyczanie ścieżek rowerowych). Wśród niezbędnych do realizacji działań wskazano też tworzenie miejsc spotkań dla różnych grup wiekowych (młodzież, seniorzy). Do istotnych kwestii respondenci zaliczyli również utworzenie nowych miejsc pracy.

3. DEMOGRAFIA

Na koniec 2020 r. gmina liczyła 8 395 osób, wśród których było 4 117 kobiet, które stanowiły 49% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 38 osoby na km². Analizując dane demograficzne, można stwierdzić, iż w latach 2018-2020 ogólna liczba mieszkańców gminy malała. Jeśli chodzi o poszczególne grupy wiekowe, to warto zauważyć, że w rozpatrywanym okresie liczba dzieci i młodzieży ulegała wahaniom, wzrastała liczba najstarszych mieszkańców gminy, malała natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym.

W latach 2018-2020 w każdym kolejnym roku analizy liczba urodzeń była niższa niż liczba zgonów, przyrost naturalny był więc wyrażony liczbą ujemną. Saldo migracji ludności gminy w analizowanym okresie było również stale ujemne. Dane dotyczące sytuacji demograficznej gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 627	1 613	1 622
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 318	5 221	5 137
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 607	1 621	1 636
ogółem	8 552	8 455	8 395

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba urodzeń żywych	96	92	92
liczba zgonów	114	117	117
przyrost naturalny	-18	-25	-25

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba zameldowanych osób spoza gminy	198	259	243

liczba osób wymeldowanych poza gminę	333	370	311
saldo migracji ogółem	-135	-111	-68

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Goworowo jest zróżnicowany. Dobrze rozwinięty jest system zaopatrzenia w wodę, dalszych inwestycji wymaga natomiast sieć kanalizacyjna. Na terenie gminy funkcjonuje 5 biologicznych oczyszczalni ścieków. Poniżej zawarto dane na temat infrastruktury technicznej.

Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2020 r.

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	220,74
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	8 386
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	18,46
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	1 208
oczyszczalnie ścieków	
liczba oczyszczalni ścieków	5
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	8 386
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	-
liczba przyłączy sieci gazowej	-
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie ogółem (w km)	234,446
w tym długość dróg gminnych (w km)	119,927

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W uzupełnieniu warto wymienić najważniejsze spośród inwestycji realizowanych w gminie w latach 2018-2020.

Tabela 7. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2018-2020.

Inwestycje zrealizowane w 2018 r.	
1.	Rozbudowa drogi gminnej Ponikiew Mała-Czernie;
2.	Rozbudowa targowiska handlowego w miejscowości Szczawin;
3.	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w dolinie Orz i Narew Etap III Goworowo – Szczawin - Daniłowo.
Inwestycje zrealizowane w 2019 r.	

1. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w dolinie rzek Orz i Narew Etap IV Daniłowo – Szczawin – Brzeżno.

Inwestycje zrealizowane w 2020 r.

1. Rozbudowa drogi gminnej Kobylin - Góry;
2. Rozwój gospodarki wodno-ściekowej w dolinie rzek Orz i Narew Etap V Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Goworówek.

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

5. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 60 (Łęczyca – Kutno – Płock Ciechanów – Różan – Ostrów Mazowiecka) oraz sieć kolejowa relacji Warszawa – Tłuszcz – Ostrołęka, na której odbywa się ruch pasażerski i towarowy. W gminie czynne są dwie stacje kolejowe: Pasiaki oraz Goworowo- Pokrzywnica.

Podmioty świadczące usługi komunikacyjne w gminie to: Przedsiębiorstwo Transportowe „Darex” Dariusz Nowak, P.H.U.P. „Pradox” Jan Kaczmarczyk, Michał Kaczmarczyk oraz Przewóz osób Artur Dudziec.

6. GOSPODARKA

Sytuacja gospodarcza regionu w istotny sposób wpływa na poziom życia jego mieszkańców. Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w gminie Goworowo jest rolnictwo, stanowiące źródło utrzymania znacznej części ludności. Użytki rolne zajmują ok. 60% powierzchni gminy. Udział lasów i gruntów leśnych w ogólnej powierzchni gminy wynosi ok. 31%. Poniższa tabela przedstawia strukturę gruntów w gminie.

Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne

powierzchnia gminy ogółem (w ha)	21 893
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	13 326
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)	6 961
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków	1 606

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W gminie Goworowo w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 478 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 389 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 55 nowych podmiotów, a 21 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności były budownictwo, handel hurtowy i detaliczny, naprawa

pojazdów samochodowych. Dane w odniesieniu do lat 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba podmiotów ogółem (według stanu na koniec roku)	420	454	478

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

7. ZASOBY MIESZKANIOWE

W 2020 r. gmina posiadała w swoich zasobach 6 mieszkań komunalnych o łącznej powierzchni 348,63 m², w których zamieszkiwało 16 osób. W analizowanym roku gmina dysponowała 3 mieszkaniami socjalnymi o łącznej powierzchni 150,25 m², które były zamieszkiwane przez 10 osób. Dane szczegółowe dotyczące sytuacji mieszkaniowej w gminie w latach 2018-2020 zawiera poniższa tabela.

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba mieszkań komunalnych	6	6	6
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	348,63	348,63	348,63
liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	16	16	16
liczba mieszkań socjalnych	3	3	3
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m ²)	150,25	150,25	150,25
liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	11	10	10

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, świadczona jest pomoc pieniężna w postaci dodatku mieszkaniowego. W gminie Goworowo tej formy wsparcia udziela Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Dane dotyczące tej kwestii prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba rodzin, którym przyznano dodatek mieszkaniowy	7	8	4
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	72	56	23
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	7 576,74	5 228,93	2 337,00

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

8. EDUKACJA I KULTURA

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie funkcjonowało 15 placówek systemu oświaty: w tym 11 placówek wychowania przedszkolnego, 3 szkoły podstawowe i 1 szkoła ponadpodstawowa. Dane na temat przedszkoli i szkół w gminie, podopiecznych i nauczycieli w nich zatrudnionych oraz wykaz placówek systemu oświaty działających w gminie zawierają tabele zamieszczone poniżej.

Tabela 12. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2019/2020

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	11	220	25
w tym przedszkola	1	38	7
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	10	182	18

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 13. Placówki systemu oświaty w gminie w roku szkolnym 2019/2020

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
szkoły podstawowe	3	541	83
szkoły ponadpodstawowe	1	131	16

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 14. Wykaz placówek systemu oświaty działających w gminie w roku szkolnym 2019/2020

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Goworowie	Goworówek 43a, 07-440 Goworowo
2.	Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Pasiekach	ul. Szkolna 2, 07-440 Goworowo
3.	Szkoła Podstawowa w Kuninie	Kunin 22a, 07-440 Goworowo
4.	Przedszkole Samorządowe w Goworowie	ul. Szkolna 11, 07-440 Goworowo
5.	Zespół Szkół Powiatowych w Goworowie	ul. Ostrołęcka 27, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Istotnym animatorem życia kulturalnego jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, którego głównym zadaniem jest inicjowanie wszelkich form działalności statutowej mających na celu rozwijanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych i sportowych społeczności lokalnej, szeroko pojęta edukacja kulturalna oraz wspomaganie działań promocyjnych gminy.

W gminie funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Goworowie prowadząca filie w Kuninie, Lipiance, Pasiekach i Żabinie. Ich zadaniem jest gromadzenie,

opracowanie i udostępnienie zbiorów bibliotecznych oraz upowszechnienie wiedzy na terenie gminy.

Na terenie gminy Goworowo działają również świetlice wiejskie. Ich działalność ma na celu integrację środowiska lokalnego, inicjowanie aktywności mieszkańców działających na rzecz wsi oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i sportowej. Dane na temat placówek kultury przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 15. Placówki kultury w gminie w 2020 r.

typ placówki	liczba placówek	liczba osób objętych ofertą	liczba pracowników
ośrodki kultury	1	8 395	10
świetlice	20	8 395	10
biblioteki i filie	5	871	6

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 16. Wykaz placówek kultury w 2020 r.

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji	ul. Szkolna 16a, 07-440 Goworowo
2.	Gminna Biblioteka Publiczna	ul. Szkolna 16a, 07-440 Goworowo
3.	Filia Biblioteczna w Kuninie	Kunin 22a, 07-440 Goworowo
4.	Filia Biblioteczna w Lipiance	Lipianka 37a, 07-440 Goworowo
5.	Filia Biblioteczna w Pasiekach	ul. Szkolna 2, 07-440 Goworowo
6.	Filia Biblioteczna w Żabinie	Żabin 100, 07-440 Goworowo
7.	Świetlica Info-Bank	Brzeźno 37, 07-440 Goworowo
8.	Ośrodek Edukacji Regionalnej	Lipianka 37a, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Dane pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym pozwoliły poznać opinie mieszkańców na temat oferty edukacyjnej, opieki przedszkolnej, opieki nad dziećmi do lat 3 i oferty kulturalnej w gminie.

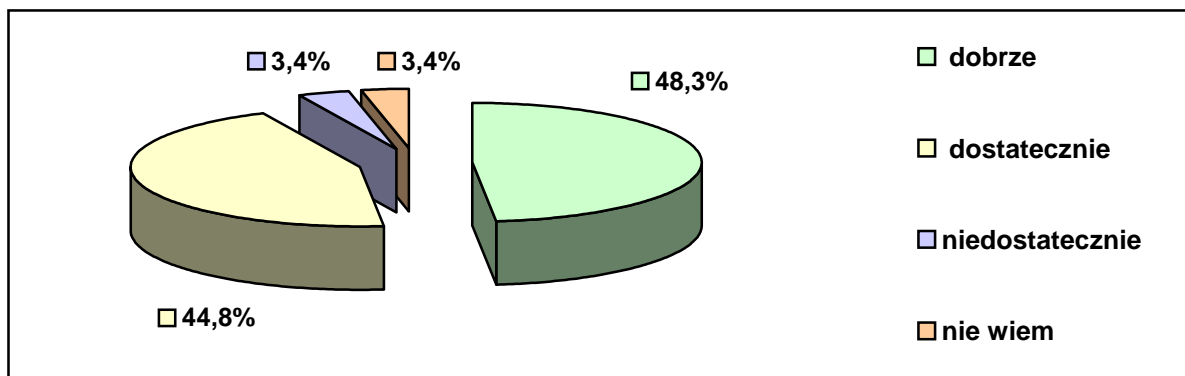
Zdaniem 93,1% badanych oferta edukacyjna szkół w gminie jest dobra lub dostateczna. Zaledwie 3,4% ankietowanych stwierdziło, że jest ona niedostateczna. Trudności z odniesieniem się do tej kwestii miało 3,4% pytanych.

Oferta opieki przedszkolnej w gminie została oceniona pozytywnie przez 35% ankietowanych. Jednak 48% badanych nie podziela tej opinii, a 17% respondentów nie przedstawiło zdania w tej sprawie.

Zdaniem 35% badanych brak opieki nad dziećmi do lat 3 nie jest problemem dla mieszkańców. Jednocześnie 42% respondentów postrzega brak placówek opieki nad dziećmi do lat 3 jako problemem, a 23% respondentów nie potrafiło wypowiedzieć się w tej kwestii.

Poniższy wykres przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty edukacyjnej.

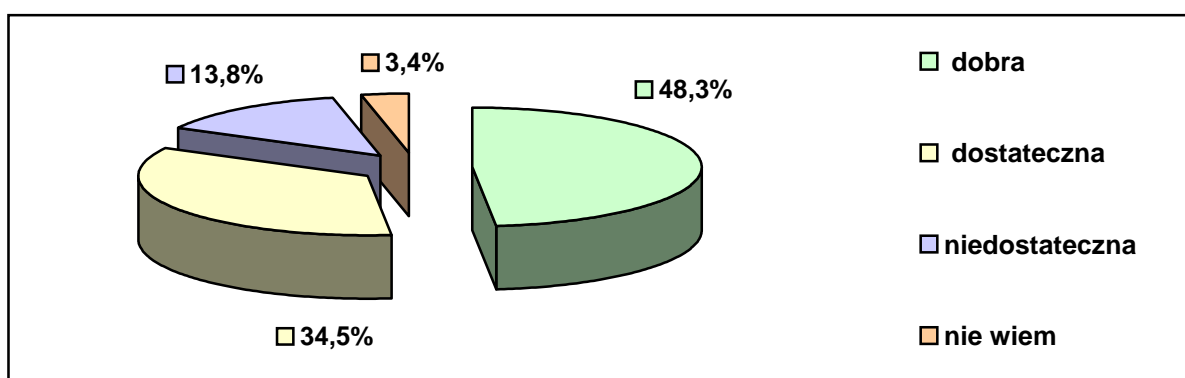
Wykres 1. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Bardzo pozytywnie oceniono obecną ofertę kulturalną w gminie. Według 48,3% ankietowanych jest ona dobra, z kolei 34,5% badanych przyznało, że jest dostateczna. Przeciwnego zdania było 13,8% respondentów. Opinii w tej sprawie nie przedstawiło 3,4% pytanych. Rozkład odpowiedzi dotyczący atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej w gminie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 2. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

9. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Goworowo w 2020 r. funkcjonowały 2 zakłady opieki zdrowotnej, prowadzone były 3 praktyki lekarskie, funkcjonowały również 3 apteki. Dane dotyczące tej kwestii zawarto w poniższych tabelach.

Tabela 17. Zakłady opieki zdrowotnej, praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2020 r.

liczba zakładów opieki zdrowotnej ogółem	2
w tym liczba niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej	2
liczba prywatnych praktyk lekarskich	3
liczba aptek i punktów aptecznych	3

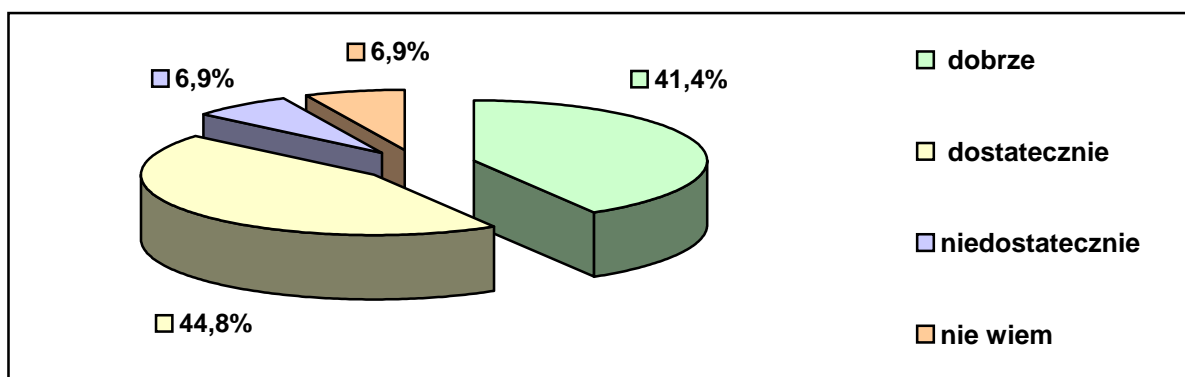
Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 18. Wykaz zakładów opieki zdrowotnej i aptek w gminie w 2020 r.

lp.	podmiot	adres
1.	NZOZ „Zdrowie” Leszek Jakubczyk	Kunin 20, 07-440 Goworowo
2.	Przychodnia Lekarska „Vita Med”	ul. Ks. S. Dulczewskiego 1b, 07-440 Goworowo
3.	Indywidualna Praktyka Stomatologiczna Anna Pęksa-Duch	ul. Sienkiewicza 36, 07-440 Goworowo
4.	Indywidualna Praktyka Stomatologiczna Małgorzata Grzesik	ul. Ks. S. Dulczewskiego 1b, 07-440 Goworowo
5.	Indywidualna Praktyka Stomatologiczna Marta Minota	ul. Ostrołęcka 17, 07-440 Goworowo
6.	Apteka „Amicus”	ul. Dulczewskiego 4, 07-440 Goworowo
7.	Apteka Dorota Groszyk - Twardziak	ul. Kościelna 12, 07-440 Goworowo
8.	Punkt Apteczny Kunin	Kunin 21a, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W badaniu ankietowym poproszono respondentów o ocenę oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość respondentów, 86,2%, uznało za dobrą lub dostateczną ofertę w zakresie ochrony zdrowia w gminie. Jednocześnie 6,9% respondentów stwierdziło, że jest ona niedostateczna. Opinii w tej sprawie nie przedstawiło 6,9% pytaných.

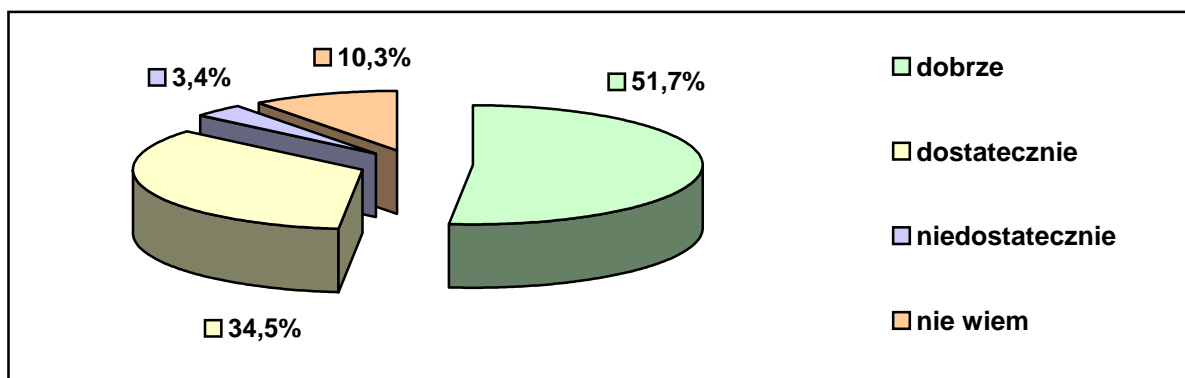
10. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Na bazę służącą uprawianiu sportu i rekreacji w gminie Goworowo składają się obiekty: kompleks boisk sportowych „Orlik 2012” przy Szkole Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Goworowie, boisko do piłki nożnej przy parafii rzymskokatolickiej w Goworowie oraz sale gimnastyczne przy szkołach. Propagowaniem kultury fizycznej w gminie zajmują się również działające na jej terenie kluby sportowe: Klub Sportowy „Orz” Goworowo, Klub Sportowy „TROP” Goworowo z siedzibą Goworówek, Ludowy Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej w Kuninie, Międzyszkolny Klub Kyokushin Karate i Uczniowski Klub Sportowy „Zryw” w Pasiekach.

Gmina Goworowo leży na Nizinie Północnomazowieckiej, w obrębie Międzyrzecza Łomżyńskiego oraz doliny dolnej Narwii. Położenie gminy między dwiema rzekami – Narwią i Orzem – oraz pięknymi lasami sprzyja rozwojowi turystyki. W gminie znajduje się obszar objęty ochroną: Dolina Dolnej Narwii.

W badaniu ankietowym poproszono respondentów o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji w gminie. 86,2% ankietowanych uznało ją za dobrą lub dostateczną, zaledwie 3,4% respondentów stwierdziło, że jest ona niedostateczna. Zdania w tej kwestii nie wyraziło 10,3% badanych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Według danych udostępnionych na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przez Posterunek Policji w Goworowie, w latach 2018-2020 na terenie gminy stwierdzono ogółem 69 przestępstw w 2018 r., 68 przestępstw w 2019 r. i 68 przestępstw w 2020 r., w tym 1 przestępstwo popełnione przez osoby nieletnie

w 2018 r. i 2 przestępstwa w 2020 r. Dane szczegółowe dotyczące przestępstw w rozbiciu na poszczególne kategorie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Przestępstwa odnotowane w gminie w latach 2018-2020

przestępstwa w rozbiciu na poszczególne kategorie	liczba przestępstw 2018	liczba przestępstw 2019	liczba przestępstw 2020
przeciwko życiu i zdrowiu	2	2	2
przeciwko wolności	2	2	2
przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	20	21	12
przeciwko mieniu	8	12	12
przeciwko rodzinie i opiece	24	15	18
przeciwko wiarygodności dokumentów	2	-	1
przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	-	-	-
z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	2	3	1

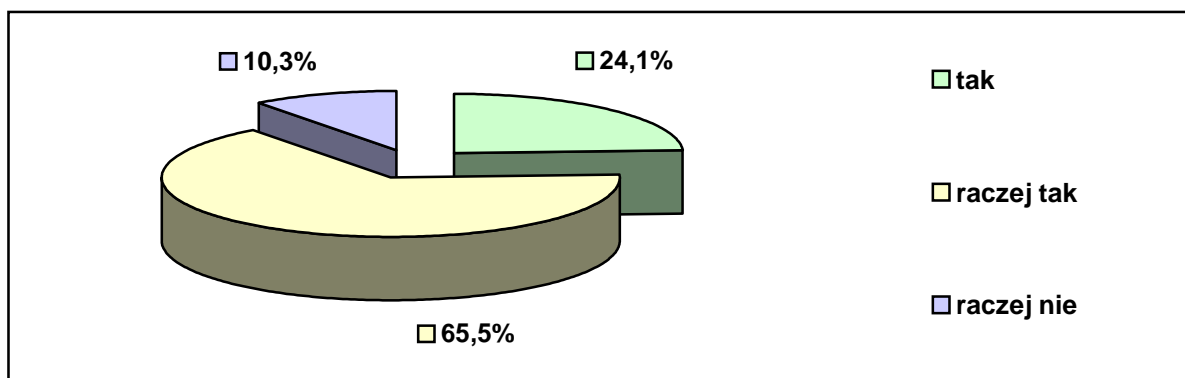
Dane Posterunku Policji w Goworowie.

Do najczęściej popełnianych przestępstw w gminie w 2020 r. należały: przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece (18 przypadków, o 3 więcej w porównaniu z 2019 r.), przeciwko mieniu (12 przypadków, tyle samo co w 2019 r.), przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (12 przypadków, o 9 mniej w porównaniu z 2019 r.).

Funkcjonariusze Posterunku Policji w Goworowie przeprowadzali na terenie gminy interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskie Karty”. W 2018 r. policjanci wszczęli 18 takich procedur, w 2019 r. – 29, a w 2020 r. – 18.

W badaniu ankietowym zadano respondentom pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje wykres.

Wykres 5. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Z uzyskanych wypowiedzi wynika, że ponad 89% uczestników badania w miejscu zamieszkania czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie.

12. POMOC SPOŁECZNA

Z końcem 2020 r. kadre Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiło 24 pracowników. Dane na temat stanu zatrudnienia w Ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 20. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2020 r.

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	-
pracownicy socjalni	3	1
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	5	-
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	-
pozostali pracownicy	14	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 21. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2020 r.

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie			liczba osób	
			kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe		1	3
	wyższe niekierunkowe		-	-
	średnie kierunkowe		-	1
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	1
		w trakcie realizacji	-	-
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	-	2
		w trakcie realizacji	-	-
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	-	-
		w trakcie realizacji	-	-
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			-	

osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny	–

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na Ośrodek Pomocy Społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. W 2020 r. w gminie Goworowo wskaźnik ten nie był spełniony, bowiem na jednego pracownika socjalnego przypadało 2 798 mieszkańców.

Z końcem 2020 r. wykształcenie wyższe kierunkowe posiadał kierownik i 3 pracowników socjalnych. Dodatkowo kierownik GOPS-u oraz 1 pracownik socjalny posiadali ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

Przepisy prawa dokładnie precyzują, kto i kiedy może skorzystać ze wsparcia udzielanego przez powołane do tego instytucje. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych w latach 2018-2020 w gminie Goworowo na pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 22. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2018-2020

wielkość wydatków (w zł)	2018	2019	2020
ogółem	2 152 950,47	2 202 882,05	2 171 941,27
w tym na świadczenia pomocy społecznej	1 095 320,56	1 126 766,74	1 049 999,40
na zadania własne gminy	1 082 085,90	1 118 006,74	1 044 848,02
na zadania zlecone gminie	13 324,66	8 760,00	5 151,38

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Wartość środków przeznaczanych w gminie na pomoc społeczną w analizowanym okresie ulegała wahanom.

W wykonywaniu zadań z zakresu pomocy społecznej GOPS współdziałał z innymi jednostkami organizacyjnymi gminy, ochroną zdrowia, Policją, Powiatowym Urzędem Pracy, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta wpływa na prawidłowe identyfikowanie zapotrzebowania na pomoc, zgodnie z obowiązującymi przepisami, a co się z tym wiąże – pośrednio wpływa na trafność udzielanego wsparcia i właściwą dystrybucję środków. Poniższa tabela

przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2018-2020.

Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	654	574	571
liczba rodzin	357	330	301
liczba osób w rodzinach	1 062	954	899
udział liczby osób w rodzinach w ogólnej liczbie ludności gminy	12,42%	11,28%	10,71%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Zarówno liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie, jak i udział beneficjentów systemu pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności gminy systematycznie malał. Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat struktury wiekowej odbiorców pomocy społecznej w 2020 r.

Tabela 24. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2020 r.

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach
0-17 lat	-
18-25 lat	7
26-35 lat	64
36-45 lat	79
46-55 lat	61
56-65 lat	67
66 lat i więcej	52
razem	330

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS pomocą społeczną w 2020 r. wykazała, że największe grupy stanowiły osoby w wieku 36-45 lat 56-65 lat. Szczegółowe dane liczbowe dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
ubóstwo	197	167	161	611	514	498

sieroctwo	1	2	2	1	2	2
bezdomność	2	2	-	2	2	-
potrzeba ochrony macierzyństwa	96	75	73	519	403	396
bezrobocie	120	103	83	261	244	233
niepełnosprawność	103	98	97	261	244	233
długotrwała lub ciężka choroba	196	172	149	495	444	378
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	141	157	153	404	431	409
w tym rodziny niepełne	41	40	41	128	115	129
w tym rodziny wielodzietne	10	20	25	60	106	121
przemoc w rodzinie	7	4	3	21	12	12
alkoholizm	15	14	15	33	33	46
narkomania	1	1	1	1	1	1
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	1	2	7	1	3
zdarzenie losowe	1	1	20	2	6	69
sytuacja kryzysowa	1	-	-	1	-	-

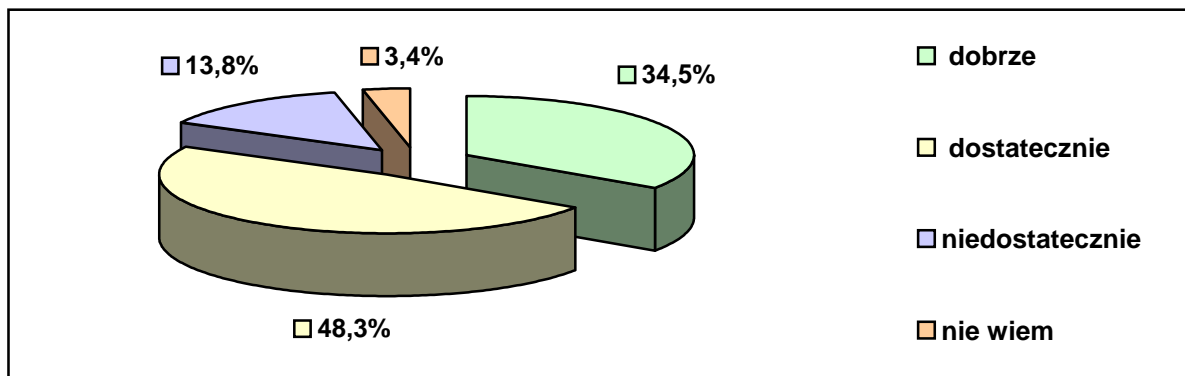
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 były ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. W obu przypadkach na przestrzeni rozpatrywanego okresu liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tych powodów malała. Istotnymi przyczynami udzielania mieszkańcom gminy wsparcia ze strony pomocy społecznej były bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocie. Liczba rodzin w pierwszym przypadku ulegała wahaniom, w drugim przypadku malała. Zauważalnymi powodami przyznawania wsparcia były: niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

W badaniach ankietowych poruszono kwestię oceny realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Ponad 82% badanych pozytywnie oceniło te działania. Zdaniem 48,3% ankietowanych są one dostateczne, z kolei

34,5% uczestników badania przyznało, że są dobre. Tylko 13,8% pytanym stwierdziło, że są one niedostateczne, a 3,4% respondentów miało problem z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie. Rozkład odpowiedzi prezentuje wykres.

Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Trudności rodzin, będące jednym z warunków udzielania świadczeń z pomocy społecznej, wpływały nie tylko na wysokość pomocy finansowej, ale także na formę udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wsparcia. Dane liczbowe dotyczące różnych form wsparcia za lata 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2018-2020

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
pieniężna	258	215	230	253	211	225	717	578	679
rzeczowa	417	388	358	228	210	193	863	775	706
praca socjalna	X	X	X	398	305	283	1 096	867	764
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	2	1	1	2	1	1
schronienie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
usługi opiekuńcze	28	26	29	28	26	28	38	36	37
specjalistyczne usługi opiekuńcze	8	10	8	8	9	8	19	20	18
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	13	14	14	X	X	X	X	X	X

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

W latach 2018-2020 na terenie gminy Goworowo najwięcej rodzin korzystało z pomocy w formie pracy socjalnej i ze wsparcia finansowego, przy czym w pierwszym przypadku ich liczba w tym okresie malała, zaś w drugim przypadku ulegała wahaniom.

Istotnym narzędziem pracy socjalnej jest kontrakt socjalny, czyli umowa zawarta przez pracownika socjalnego z rodziną lub osobą ubiegającą się o pomoc. Celem kontraktu jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Kontrakt określa zobowiązania i uprawnienia obu stron, a do wykonywania pewnych działań w oznaczonym terminie zobowiązują się zarówno osoba korzystająca ze świadczeń, jak i pracownik socjalny. W 2018 r. zawarto 24 kontrakty, w 2019 r. – 20 kontraktów, a w 2020 r. zawarto 25 kontraktów socjalnych.

Istotnym wsparciem dla beneficjentów pomocy społecznej jest pomoc asystenta rodziny, który przydzielany jest rodzinie na podstawie wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego w danej rodzinie przez pracownika socjalnego po otrzymaniu informacji o trudnościach rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (z uwzględnieniem takich problemów, jak brak pracy, nałogi czy inne trudności, które mogą mieć wpływ na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka). W 2020 r. 15 rodzin, w których wychowywało się 37 dzieci, skorzystało z takiej formy pomocy. Poniższa tabela zawiera dane dotyczące pracy asystenta rodziny w gminie w latach 2018-2020.

Tabela 27. Asystenci rodziny w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba asystentów rodziny	1	1	2
liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	13	16	15
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	42	49	37
koszty ponoszone przez gminę z tytułu zatrudnienia asystenta rodziny (w zł)	18 428,83	21 001,92	44 720,50

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Osoby niezdolne do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, dla których pomoc w postaci usług opiekuńczych okazywała się niewystarczająca dla zaspokojenia ich podstawowych potrzeb życiowych, z uwagi na konieczność zapewnienia im całodobowej opieki (z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności), były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. Dane dotyczące liczby skierowań do DPS-ów i liczby osób w nich przebywających

oraz wysokości kosztów ponoszonych przez gminę z tytułu pobytu w DPS przedstawia kolejna tabela.

Tabela 28. Skierowania i pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-u	-	2	3
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ie	13	14	14

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Szczególną formą pomocy jest **Karta Dużej Rodziny**. Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci: w wieku do 18. roku życia; w wieku do 25. roku życia w przypadku, gdy dziecko się uczy; bez ograniczeń wiekowych – w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje również wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci. Dane na temat Kart Dużej Rodziny w gminie Goworowo zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 29. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba wydanych kart	114	370	82
liczba rodzin objętych wsparciem	26	151	26
liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	69	103	39

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

W ramach zadań zleconych realizowanych przez organy właściwe GOPS w Goworowie przyznawał mieszkańcom gminy **świadczenia rodzinne**. W latach 2018-2020 wielkość środków finansowych, jakie na ten cel przeznaczano, ulegała wahaniom, podobnie jak liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne. Dane w tym zakresie prezentują poniższe tabele.

Tabela 30. Świadczenia rodzinne w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
łącznie wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	3 224 249,70	3 357 663,02	3 301 888,49
liczba osób, którym przyznano świadczenie	634	717	541

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 31. Rodzaj świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2018-2020

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
	2018	2019	2020
zasiłek rodzinny	11 780	10 993	14 869
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	53	55	44
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	192	206	138
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowania dziecka	385	410	444
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	398	388	383
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1 237	1 184	857
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 728	1 603	1 584
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 014	1 887	1 783
zasiłek pielęgnacyjny	1 812	1 877	1 851
świadczenie pielęgnacyjne	402	409	405
specjalny zasiłek opiekuńczy	104	179	210
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	74	89	71
świadczenie rodzicielskie	296	322	357
zasiłek dla opiekuna	46	36	24
razem	20 521	19 638	23 020

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

W latach 2018-2020 ogólna liczba wszystkich świadczeń rodzinnych przyznanych mieszkańcom gminy ulegała wahaniom. Podstawowym świadczeniem rodzinnym jest zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Kolejność trzech najczęściej udzielanych dodatków do zasiłku rodzinnego była w latach 2018-2020 podobna: najczęściej przyznawano mieszkańcom dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Poza zasiłkiem rodzinnym najczęściej wypłacanym mieszkańcom gminy świadczeniem był zasiłek pielęgnacyjny, który przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki dla osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji.

Na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci wypłacane są również **świadczenia wychowawcze**. Ich celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od 1.04.2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie realizował Program Rodzina 500+. W 2020 r. w ramach Programu Rodzina 500+ wypłacono rodzinom z gminy świadczenia na łączną kwotę **8 909 400,99 zł**. Ustalone prawo do świadczenia miało 881 rodzin, a świadczeniem objęto w sumie 1 583 dzieci.

Szczególną formą wsparcia jest wypłacane na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży świadczenie „**Za życiem**”. Z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przyznaje się na to dziecko **jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł**. Świadczenie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. W analizowanym okresie w gminie Goworowo przyznawano po 1 takim świadczeniu w latach 2018-2019 oraz 3 świadczenia w 2020 r.

W 2020 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie wypłacał świadczenie „**Dobry start**”. Świadczenie w wysokości 300 złotych, bez względu na dochody, otrzymują jednorazowo rodziny na każde dziecko uczące się w szkole. Świadczenie „Dobry start” trafiło w 2020 r. do 672 rodzin i objęło łącznie 991 dzieci, a wartość wypłaconych świadczeń wyniosła 297 300,00 zł.

W ramach programu „**Pomoc państwa w zakresie dożywiania**” z pomocy skorzystało 780 osób w 2018 r., natomiast w ramach programu „**Posiłek w szkole i w domu**”, który zastąpił poprzednio realizowany program, pomoc otrzymało 330 dzieci i 328 osób dorosłych w 2019 r. oraz 301 dzieci i 357 osób dorosłych w 2020 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał także wsparcia w formie świadczenia alimentacyjnego, które przyznawane jest na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Do świadczenia z funduszu alimentacyjnego ma prawo osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Przyznanie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia

kryterium dochodowego. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	59	43	43
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	286 170	252 760	226 300

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie jest główną instytucją udzielającą wsparcia w gminie. Należy jednak zaznaczyć, że mieszkańcy gminy mogą korzystać z pomocy jednostek, które obejmują swoim wsparciem teren gminy. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat osób objętych przez nie wsparciem w 2020 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2020 r.

lp.	nazwa instytucji	adres instytucji	kategoria klienta	liczba osób z gminy objętych wsparciem
1.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Oświatowa 1, 07-410 Ostrołęka	dzieci i młodzież	6
2.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Czerwinie Filia Goworowo	ul. Ostrołęcka 27, 07-440 Goworowo	dzieci i młodzież	
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka	- osoby niepełnosprawne - dzieci pozbawione opieki	b.d.
4.	Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	ul. Dywizjonu 303 1, 07-410 Ostrołęka	- osoby niepełnosprawne, - dzieci niepełnosprawne	b.d.
5.	Powiatowy Urząd Pracy w Ostrołęce	ul. 11 Listopada 68, 07-410 Ostrołęka	osoby bezrobotne	299
6.	Sąd Rejonowy w Ostrołęce Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej	ul. Mazowiecka 3, 07-410 Ostrołęka	- osoby nadużywające alkoholu, - ofiary przemocy w rodzinie	b.d.
7.	Komenda Miejska Policji w Ostrołęce	ul. Korczaka 16, 07-409 Ostrołęka	mieszkańcy gminy	b.d.
8.	Prokuratura	ul. Rejtana 4, 07-410	mieszkańcy gminy	b.d.

	Rejonowa w Ostrołęce	Ostrołęka		
9.	Polski Komitet Pomocy Społecznej	ul. Przemysłowa 1, 07-410 Ostrołęka	- osoby nadużywające alkoholu - osoby bezdomne i w kryzysie	b.d.
10.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Kościuszki 24, 07-410 Ostrołęka	osoby nadużywające alkoholu, - ofiary przemocy w rodzinie	b.d.

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrołęce w roku szkolnym 2019/2020 objęła wsparciem 6 osób (dzieci i młodzież) z gminy Goworowo.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce w odniesieniu do mieszkańców gminy realizuje zadania m.in. w zakresie pieczy zastępczej. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące działalności PCPR-u w tym zakresie.

Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do mieszkańców gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	–	2	–
liczba dzieci z gminy adoptowanych	–	–	–
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	–	–	–
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	–	1	–
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	11	5	4
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	–	1	1
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	7	3	3
liczba usamodzielnionych dzieci z gminy	3	3	7

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce.

13. BEZROBOCIE

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce, w latach 2018-2020, liczba osób bezrobotnych w gminie ulegała wahaniom. Podobnie jak liczba kobiet, pozostających bez pracy oraz udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w trakcie rozpatrywanego okresu. Dane w tym zakresie zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 35. Stan bezrobocia w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 318	5 221	5 137
liczba bezrobotnych w gminie ogółem	347	269	299
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	177	133	150
udział ogólnej liczby osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	6,52%	5,15%	5,82%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2018-2020 w powiecie ostrołęckim, województwie mazowieckim i w kraju.

Tabela 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie, województwie i w kraju w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
stopa bezrobocia w powiecie ostrołęckim	10,1%	9,2%	9,8%
stopa bezrobocia w województwie mazowieckim	4,9%	4,4%	5,2%
stopa bezrobocia w kraju	5,8%	5,2%	6,2%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2018-2020 powiat ostrołęcki charakteryzował się wyższą w stosunku do województwa mazowieckiego i kraju stopą bezrobocia. Zarówno w województwie, powiecie, jak i w kraju poziom bezrobocia ulegał wahaniom w trakcie rozpatrywanego okresu.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie przydatna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2020 r. dla gminy Goworowo przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2020 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	53	31	58,5%
25-34 lata	90	64	71,1%
35-44 lata	57	27	47,4%
45-54 lata	50	23	46,0%
55-59 lat	24	5	20,8%
60 lat i więcej	24	x	x

czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	17	7	41,2%
1-3 miesiące	27	17	62,9%
3-6 miesięcy	43	19	44,2%
6-12 miesięcy	54	25	46,3%
12-24 miesiące	68	37	54,4%
powyżej 24 miesięcy	90	45	90,0%
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
wyższe	29	25	86,2%
policealne i średnie zawodowe	74	44	59,4%
średnie ogólnokształcące	35	25	71,4%
zasadnicze zawodowe	94	33	35,1%
gimnazjalne i niższe	67	23	34,3%
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	54	29	53,7%
do 1 roku	48	25	52,1%
1-5 lat	94	54	57,4%
5-10 lat	43	28	65,1%
10-20 lat	39	13	33,3%
20-30 lat	13	1	7,7%
30 lat i więcej	8	x	x

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

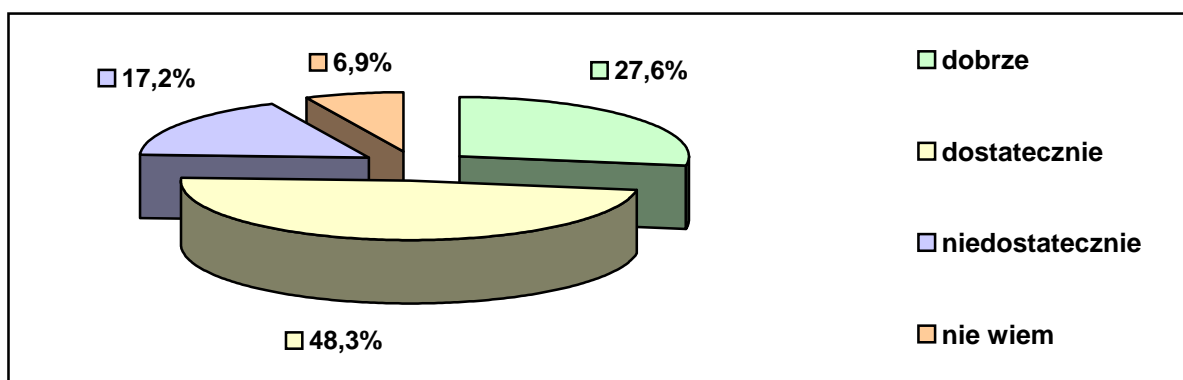
Na koniec 2020 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy oraz osoby ze stażem pracy do 1 roku do 5 lat. Najmniej bezrobotnych w 2020 r. było w następujących grupach: osób w wieku 55-59 lat oraz powyżej 60 lat, osób pozostających bez pracy do 1 miesiąca, osób z wykształceniem wyższym oraz osób ze stażem pracy 30 lat i więcej.

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym, osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, osób w wieku 25-34 lata oraz osób ze stażem pracy od 5 do 10 lat.

Wśród ogółu bezrobotnych 262 osób (w tym 132 kobiet) znalazło się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – 99 osób (65 k.) było w wieku do 30. roku życia, w tym 53 osoby (31 k.) do 25. roku życia, 182 osoby (88 k.) były długotrwale bezrobotne, 77 osób (16 k.) było w wieku powyżej 50 lat, 67 osób (59 k.) posiadało co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat, 7 osób (2 k.) było niepełnosprawnych.

Uczestników badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje wykres.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Prawie 76% badanych uznało działania realizowane w gminie w zakresie przeciwdziałania bezrobociu za dobre lub dostateczne. Jednocześnie 17,2% pytanych oceniło je jako niedostateczne, a 6,9% respondentów nie potrafiło tych działań ocenić.

14. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność to zjawisko społeczne polegające na braku domu lub miejsca stałego pobytu gwarantującego jednostce lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniającego schronienie przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi i zaspokojenie podstawowych potrzeb na poziomie uznawanym w danym społeczeństwie za wystarczający. Dane na temat liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie z powodu bezdomności w latach 2018-2020 zamieszczono w poniżej tabeli.

Tabela 38. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS-u z powodu bezdomności w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba rodzin	2	2	-
liczba osób w rodzinach	2	2	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

15. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 41 nakłada na samorzady lokalne szereg zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. Na sfinansowanie realizacji tych zadań w gminie zapewniono dodatkowe środki z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną napojów alkoholowych. Poniższa tabela prezentuje dane w tym zakresie.

Tabela 39. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2019

rodzaj	wartość w zł		
	2018	2019	2020
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	94 823,75	90 721,00	95 415,57

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W latach 2018-2020 wysokość kwot uzyskiwanych z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie Goworowo ulegała wahaniom, podobnie jak wysokość kwot przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień, które to dane prezentuje kolejna tabela.

Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

wielkość wydatków (w zł)	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	96 735,79	102 680,06	67 474,16
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	6 675,00	7 996,37	6 261,77
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	7 026,77	8 870,92	8 702,75
razem	110 437,56	119 547,35	82 438,68

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. W latach 2018-2020 liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu, wzrosła i wyniosła odpowiednio: 68, 66 i 21 osób. W analizowanym okresie Komisja występowała z wnioskami do sądu o podjęcie obowiązkowego leczenia odwykowego wobec 13 osób w 2018 r., 8 osób w 2019 r. i 2 osób w 2020 r.

W analizowanym okresie GKRPA kontaktowała się z 16 osobami w 2018 r., 58 osobami w 2019 r. i 2 osobami w 2020 r. dotkniętymi problemem przemocy

w rodzinie. W latach 2018-2020 GKRPA nie składała zawiadomień do prokuratury o przestępstwie przeciwko sprawcom przemocy w rodzinie. Wybrane dane dotyczące działalności GKRPA w Goworowie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 41. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób zaangażowanych w prace GKRPA	5	5	5

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goworowie.

Tabela 42. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	68	66	21
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	13	8	2

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goworowie.

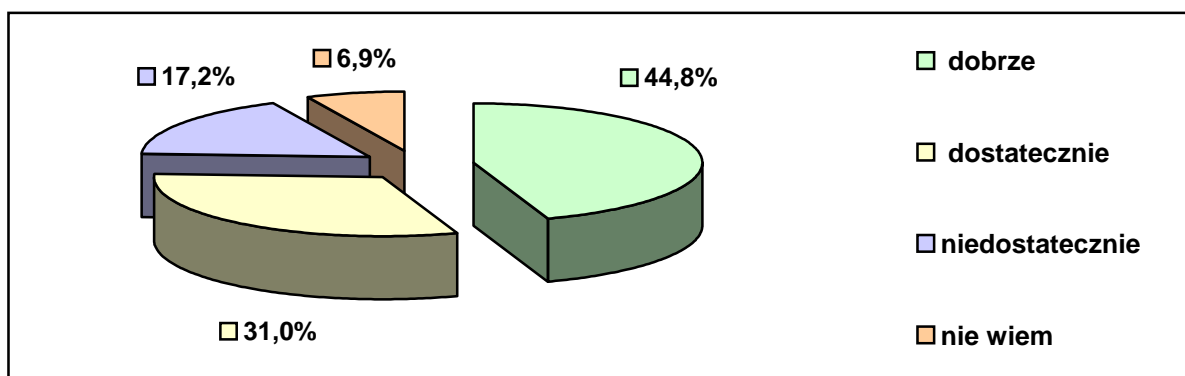
Tabela 43. Działania podjęte w gminie przez GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	16	58	32
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o przestępstwie	-	-	-

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goworowie.

O ocenę działań, jakie prowadzone są w gminie w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, zapytano w badaniu ankietowym. Prawie 45% badanych uznało działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom za dobre, a 31% za dostateczne. 17,2% ankietowanych uznało je za niedostateczne, a 6,9% respondentów nie przedstawiło opinii w tej sprawie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi zilustrowano na wykresie zamieszczonym poniżej.

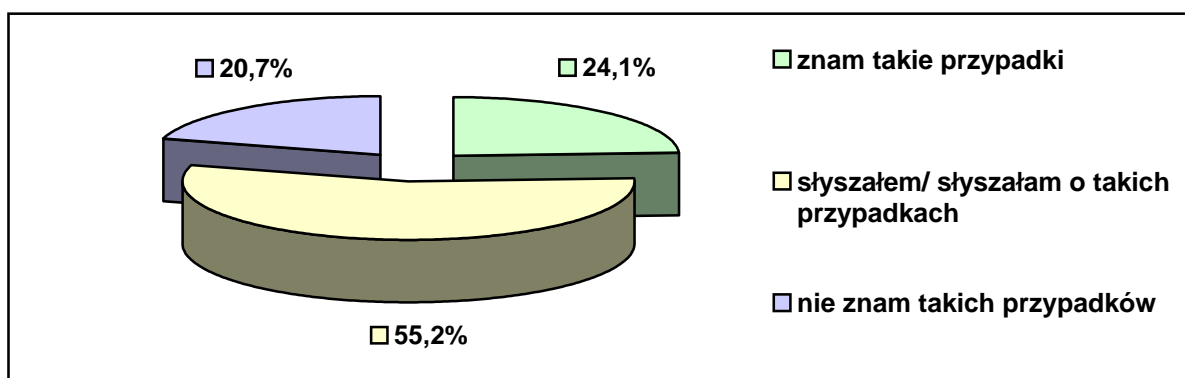
Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym respondenci odnieśli się także do styczności pośredniej lub bezpośredniej z osobami doświadczającymi lub stosującymi przemoc. Dość niepokojąco przedstawiają się odpowiedzi na to pytanie, bowiem 24,1% respondentów twierdzi, iż zna przypadki stosowania przemocy w rodzinie, a kolejne 55,2% badanych o takich przypadkach słyszało. Jednocześnie 20,7% ankietowanych odpowiedziało, że takich przypadków nie zna. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

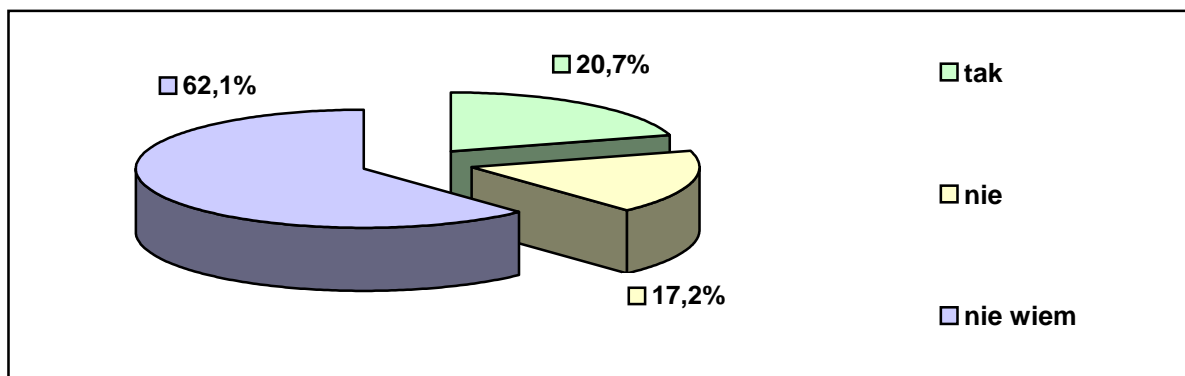
Wykres 9. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając ryzyko nasilania się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, 20,7% badanych odpowiedziało twierdząco. Wysoki odsetek (62,1%) respondentów wskazał na odpowiedź „nie wiem”. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 10. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom wynikającym z uzależnień i przemocy w rodzinie powinno opierać się na ścisłej współpracy wszystkich powołanych do tego instytucji i organizacji. Konieczne jest dokładne rozpoznanie danego problemu i okoliczności jego występowania oraz zapewnienie ciągłości działań podejmowanych wcześniej. Te działania podejmowane są w ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego.

Funkcjonowanie w gminie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** reguluje nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieskie Karty”, oraz integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Głównym celem działalności Zespołu Interdyscyplinarnego jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych przemocą.

Procedura „Niebieskie Karty” jest wdrażana i prowadzona w ujawnionych przypadkach stosowania przemocy w rodzinie lub uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy, na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 31 marca 2011 r. w sprawie procedury przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą

w rodzinie. Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Goworowo prezentuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 44. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	17	21	21
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych	36	58	36
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	18	29	18
w tym sporządzone przez Policję	16	27	18
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	2	2	-
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	9	35	22
liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	4	14	9
liczba spraw sądowych	2	2	-

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Goworowie.

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomoc świadczy również **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 15 rodzinom (33 osobom w rodzinach) w 2018 r., 14 rodzinom (33 osobom w rodzinach) w 2019 r. i 15 rodzinom (46 osobom w rodzinach) w 2020 r. Pomocy z powodu narkomanii udzielono 1 rodzinie (1 osobie w rodzinie) w latach 2018-2020 r. W analizowanym okresie wsparcie ze względu na przemoc w rodzinie przyznawano 7 rodzinom (21 osobom w rodzinach) w 2018 r., 4 rodzinom (12 osobom w rodzinach) w 2019 r. i 3 rodzinom (12 osobom w rodzinach) w 2020 r.

16. SYTUACJA DZIECKA

Analiza sytuacji dziecka w gminie została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach systemu oświaty. Badanie to pozwoliło zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz

uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych. Do analizy przedłożono 3 ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów:

- Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Goworowie (liczba uczniów: 459, liczba nauczycieli: 59),
- Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Pasiekach (liczba uczniów: 112, liczba nauczycieli: 19),
- Szkoły Podstawowej im. św. Stanisława Kostki w Kuninie (liczba uczniów: 123, liczba nauczycieli: 22).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie ankietowane placówki zatrudniają pedagoga i logopedę, dwie zatrudniają psychologa i doradcę zawodowego, a jedna (SP. im. Mikołaja Kopernika w Goworowie) zapewnia opiekę pielęgniarską. Uczniowie wszystkich placówek mają dostęp do Internetu i do boiska sportowego, a dwóch do sali gimnastycznej. W dwóch placówkach utworzono oddziały integracyjne. Dożywianie uczniów prowadzą wszystkie szkoły. Również wszystkie szkoły zapewnia opiekę w ramach zajęć świetlicowych. Oferują także zajęcia przeznaczone dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wymieniono wśród nich zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne, a także psychoterapeutyczne.

Wszystkie szkoły mają w swojej ofercie zajęcia dodatkowe. Są wśród nich różne koła rozwijające zainteresowania i predyspozycje uczniów: przedmiotowe, językowe, plastyczne, artystyczne, muzyczno-taneczne, techniczne, szachowe i sportowe.

Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 45. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	2	6	1
sięganie po alkohol	–	–	3
sięganie po narkotyki	–	–	3
niszczenie mienia szkolnego	1	1	2
kradzieże na terenie szkoły	–	–	3
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	1	1	2
udział w grupach negatywnych	–	–	3
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	1	8	2
autoagresja	1	1	2
ucieczki z domu	–	–	3
przestępczość ujawniona	1	1	2
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	1	1	2

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 46. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	18
zaniedbanie	22
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	7
przemoc w rodzinie	5
wykorzystywanie seksualne dzieci	1
przestępczość	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono 8 przypadków agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 6 przypadków palenia papierosów oraz po 1 przypadku niszczenia mienia szkolnego, dyskryminacji w grupie rówieśniczej, autoagresji, przestępczości ujawnionej oraz przypadków wymagających nadzoru kuratora

sądowego. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 22 przypadki zaniedbania, 18 przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 7 przypadków uzależnień, 5 przypadków przemocy w rodzinie i 1 przypadek wykorzystywania seksualnego dzieci.

Przedstawiciel jednej z badanych placówek zauważył wzrost negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat wskazując na cyberprzemoc. Jeśli chodzi o przypadki dysfunkcji występujących w rodzinach uczniów, to w opinii przedstawiciela jednej badanej placówki taki wzrost w ciągu ostatnich trzech lat nastąpił. Wskazując problemy w rodzinach uczniów, które zdaniem respondenta przybrały na sile, wymieniano rozwody, agresję i przemoc w rodzinie, a także uzależnienia oraz zauważalną niewydolność wychowawczą.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów przybiera różne formy i została oceniona pozytywnie przez wszystkich uczestników badania.

Współpraca placówek oświatowych z instytucjami i organizacjami jest zdaniem przedstawicieli szkół zadowolająca. Do podmiotów, z którymi szkoła najczęściej współpracują, uczestnicy badania zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Towarzystwo Przyjaciół Goworowszczyzny, Sąd Rejonowy oraz Policję.

Pomoc, jaką szkoły oferują dzieciom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega przede wszystkim na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na wsparcie finansowe (stypendia sportowe i naukowe) i rzeczowe, a także udostępnianie sprzętu komputerowego do pracy zdalnej.

Pomoc, jaką szkoły oferują dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie jest świadczona we współpracy z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Umożliwiany jest uczniom kontakt i konsultacje ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych.

Poprawa funkcjonowania placówek oraz efektywności procesu kształcenia i wychowania wymaga, zdaniem uczestników badania, zatrudnienia psychologa na pełny etat lub zwiększenia liczby godzin jego pracy. Poprawa

efektywności procesu edukacji i wychowania wymaga też zintensyfikowania kontaktów z rodzicami oraz ścisłej współpracy z instytucjami wspierającymi pracę szkoły.

17. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Z analizy danych dotyczących sytuacji demograficznej gminy Goworowo wynika, że w latach 2018-2020 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrastała, podobnie jak udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności gminy. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 47. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba mieszkańców gminy ogółem	8 552	8 455	8 455
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 607	1 621	1 636
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	18,8%	19,2%	19,3%

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W ramach swojej działalności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie świadczy m.in. usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych. Usługi te polegają m.in. na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i pielęgnacji. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 48. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba rodzin	28	26	28
liczba osób w rodzinach	38	36	37

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Uczestników badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym poproszono o wskazanie problemów, jakie najczęściej dotyczą osoby starszych w gminie. Respondenci wskazywali głównie na samotność, niskie dochody przyczyniające się do ubóstwa, niewystarczający dostęp do specjalistycznych usług i opieki medycznej oraz problemy komunikacyjne, a także bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Zwrócono także uwagę na brak oferty spędzania czasu wolnego oraz marginalizację i wykluczenie społeczne.

Z uzyskanych wypowiedzi wynika, iż większość respondentów stanowiły osoby przed 55. rokiem życia, a grupa wiekowa powyżej 65 lat, czyli najbardziej zainteresowana tą kwestią część mieszkańców gminy, była reprezentowana przez 12,5%. Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb seniorów w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, której opinii należałoby wykorzystać w planowaniu oferty pomocowej na najbliższe lata.

SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie wynika, że w latach 2018-2020 niepełnosprawność, jeśli weźmiemy pod uwagę liczbę rodzin, była na piątym miejscu pod względem powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w latach 2018-2020.

Tabela 49. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba rodzin	103	98	97
liczba osób w rodzinach	261	244	233

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Należy dodać, że w 2020 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał 383 świadczenia w postaci dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla rodzin z terenu gminy. Ważnymi świadczeniami dla rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności były także zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne.

Osoby niepełnosprawne z terenu gminy mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce, które dysponuje środkami na rehabilitację społeczną i zawodową. W tabeli zamieszczonej poniżej zawarto dane dotyczące tego rodzaju pomocy.

Tabela 50. Dofinansowanie rehabilitacji przyznane mieszkańcom gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	49	49	47
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym	58	70	73

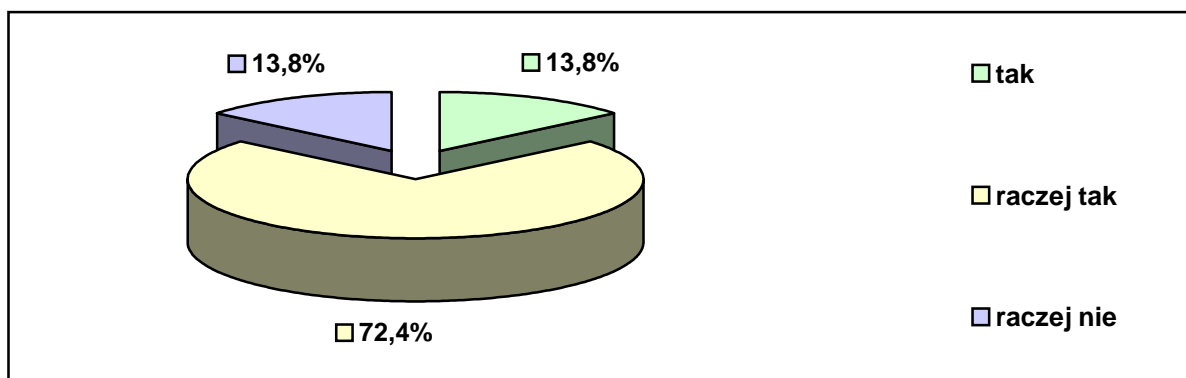
dofinansowano sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze			
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	-	-	6

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrołęce.

W badaniu ankietowym zapytano respondentów o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie, w odpowiedzi wymieniano najczęściej bariery architektoniczne, brak ofert pracy, utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych oraz brak odpowiednich środków komunikacji publicznej przystosowanych do transportu osób niepełnosprawnych. Wskazywano także na izolację i wykluczenie społeczne, dyskryminację oraz problemy finansowe.

Pragnąc poznać opinie mieszkańców na temat sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych, w badaniu ankietowym sformułowano pytanie odnoszące się do uwzględniania potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych w działaniach realizowanych na terenie gminy. Ponad 86% mieszkańców uważa, że w działaniach realizowanych w gminie raczej uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, a 13,8% badanych nie podziela tej opinii. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 11. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

18. SEKTOR POZARZĄDOWY, KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE

W 2020 r. na terenie gminy funkcjonowały 4 organizacje pozarządowe. Samorząd podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę wsparcia lokalowego, doradztwa i konsultacji oraz konkursu na realizację zadania publicznego z zakresu rozwoju kultury fizycznej na terenie gminy Goworowo. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie gminy zawiera tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 51. Wykaz organizacji pozarządowych w gminie w 2020 r.

lp.	nazwa organizacji	adres
1.	Towarzystwo Przyjaciół Goworoszczyzny	ul. Szkolna 16a, 07-440 Goworowo
2.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi „Sąsiad”	ul. Szkolna 16a, 07-440 Goworowo
3.	Stowarzyszenie „Jesteśmy Betanią”	ul. Ostrołęcka 18, 07-440 Goworowo
4.	Stowarzyszenie Klub Seniora „Jesienne Kwiaty”	ul. Ks. S. Dulczewskiego 1a, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

W 2020 r. w gminie Goworowo funkcjonowały 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Poniższa tabela przedstawia ich wykaz.

Tabela 52. Parafie rzymskokatolickie na terenie gminy

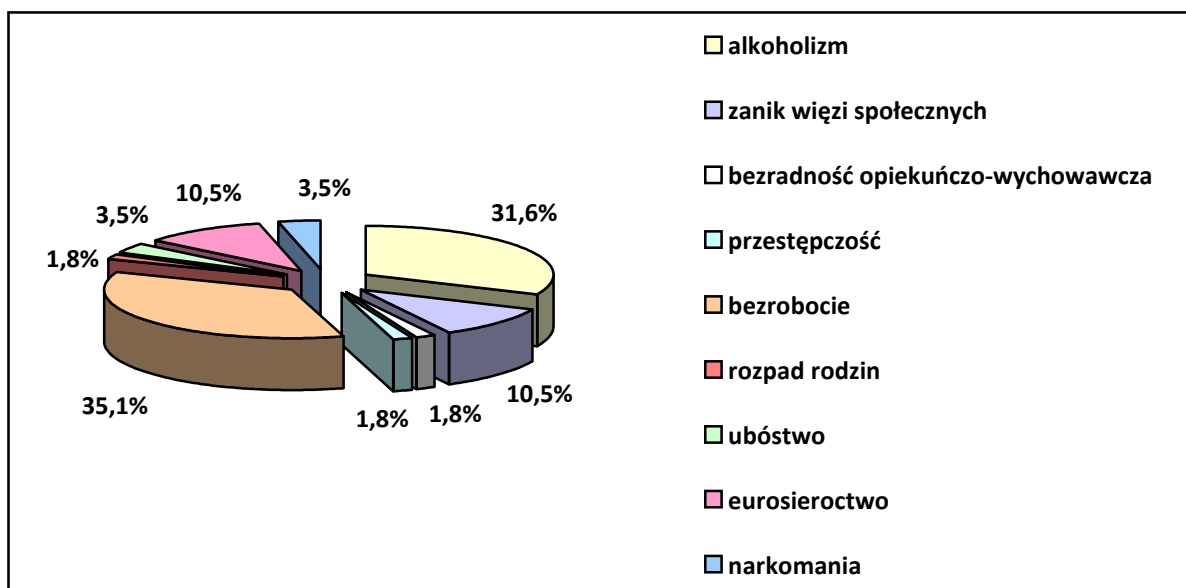
lp.	nazwa	adres
1.	Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Goworowie	ul. Kościelna 5, 07-440 Goworowo
2.	Parafia pw. Jana Chrzciciela w Kuninie	Kunin 21, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

19. PROBLEMY WSKAZANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW I DIALOG SPOŁECZNY

Uczestników badania ankietowanego przeprowadzonego na potrzeby skonstruowania niniejszego dokumentu poproszono o wskazanie problemów bądź niekorzystnych zjawisk, które są w gminie najbardziej widoczne. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 12. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

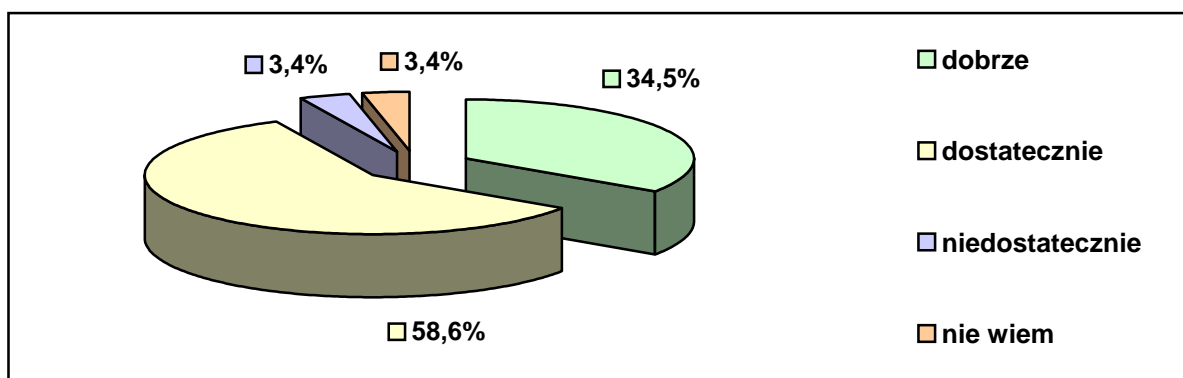
Pytanie miało charakter półotwarty z możliwością dokonania wielokrotnego wyboru, a respondenci najczęściej wskazywali: bezrobocie, alkoholizm, zanik więzi społecznych oraz eurosieroctwo. W dalszej kolejności wymieniali: ubóstwo, narkomanię, przestępczość, bezradność opiekuńczo-wychowawczą, rozpad rodzin.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania i inicjatywy, jakie należałoby podjąć w gminie, aby integrować i aktywizować społeczność lokalną. Odpowiadając, ankietowani szczególnie nacisk położyli na konieczność organizowania imprez integracyjnych (pikników rodzinnych, festynów, koncertów) oraz wydarzeń kulturalnych i sportowych, a także warsztatów tematycznych, wykładów i prelekcji. Zwrócono również uwagę na podejmowanie inicjatyw przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, szczególnie osób niepełnosprawnych.

Wskazując działania, które mogłyby przyczynić się do łagodzenia bądź rozwiązywania problemów społecznych oraz zaspokojenia potrzeb mieszkańców, uczestnicy badania wymieniali najczęściej organizowanie akcji charytatywnych, realizowanie inicjatyw i projektów obywatelskich oraz rozwój przedsiębiorczości, a także zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.

W sondażu poruszono także kwestię oceny komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami. Zdaniem 34,5% respondentów jest ona dobra, z kolei 58,6% ankietowanych przyznało, że jest dostateczna. Jednocześnie 3,4% badanych uznało ją za niedostateczną, tyle samo (3,4%) pytanych nie było w stanie jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

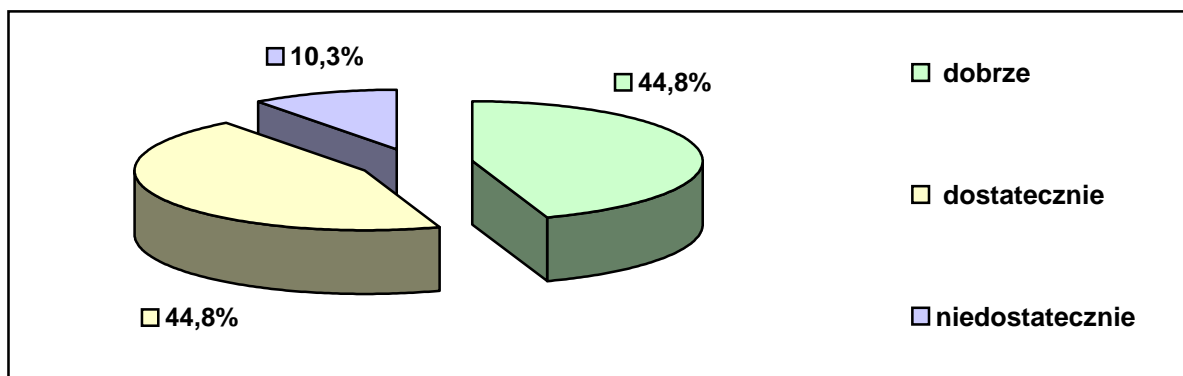
Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ankietowanych poproszono również o ocenę poziomu zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że gmina Goworowo jest dobrym miejscem do zamieszkania, bowiem zdecydowana większość respondentów (89,6%) wyraziło w tej kwestii opinię pozytywną. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia swój poziom zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

20. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI

Polityka równości szans kobiet i mężczyzn jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn.

W latach 2018-2020 w gminie Goworowo struktura ludności pod względem płci była stabilna; prawie połowę mieszkańców stanowiły kobiety. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 53. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba ludności gminy ogółem	8 552	8 455	8 395
liczba kobiet	4 219	4 146	4 117
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	49,33%	49,04%	49,04%

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce w latach 2018-2020 kobiety stanowiły połowę ogółu osób bezrobotnych w gminie.

Tabela 54. Udział kobiet w liczbie bezrobotnych w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba bezrobotnych ogółem	347	269	299

liczba bezrobotnych kobiet	177	133	150
udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych	51,0%	49,4%	50,2%

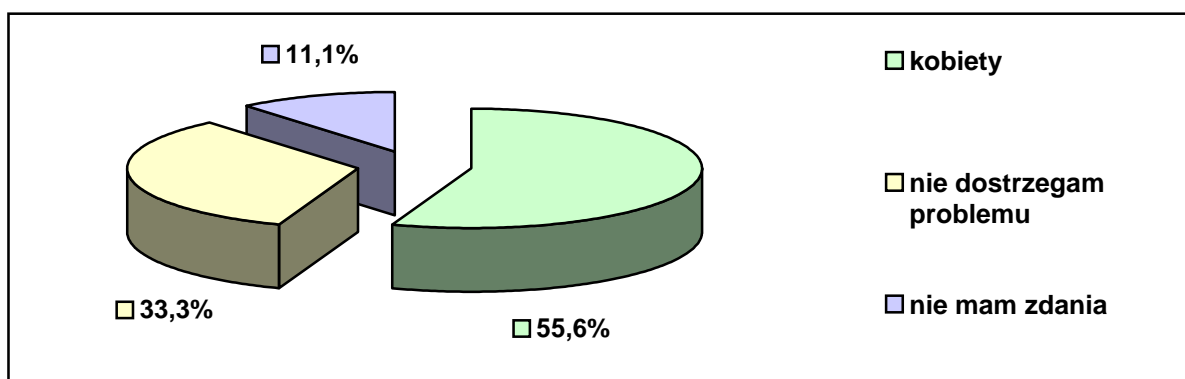
Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce.

Kobiety przeważały w większości wyróżnionych kategorii osób pozostających bez pracy, zarówno jeśli chodzi o wiek, czas pozostawania bez pracy, wykształcenie i staż pracy. Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym, osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, osób w wieku 25-34 lata oraz osób ze stażem pracy od 5 do 10 lat. Może to wskazywać na istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn na lokalnym rynku pracy, a jednocześnie implikuje konieczność podejmowania działań sprzyjających aktywizacji zawodowej kobiet, uwzględniając szeroki zakres rozwiązań ułatwiających kobietom pogodzenie pracy zawodowej i życia rodzinnego.

Problemy dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w tym zakresie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety. Do analizy przedłożono w sumie 36 ankiet wypełnionych przez mieszkańców gminy, którzy zdecydowali się wziąć udział w badaniu.

Zasada równości szans ma ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując im taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów. Uwzględniając powyższe, pytano respondentów, kto, ich zdaniem, jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 15. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?

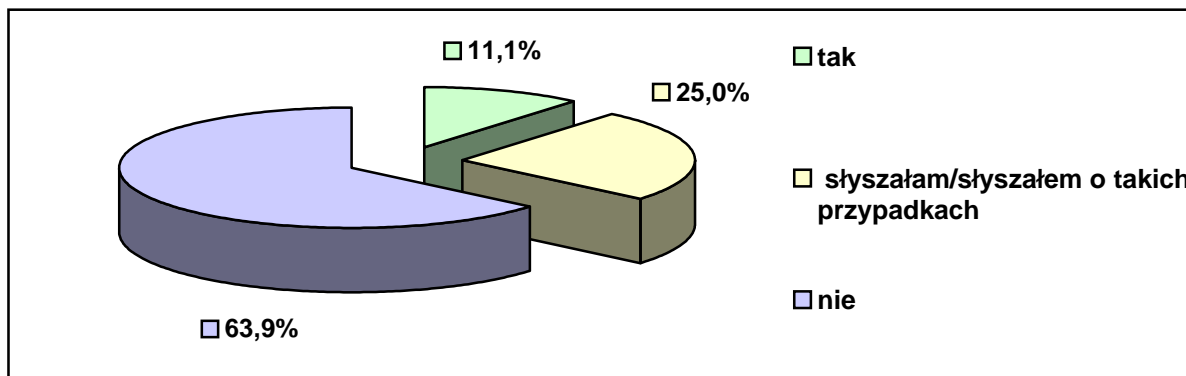

Dane z badania ankietowego.

Ponad 55% ankietowanych uważa, że bardziej zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć są kobiety. Ponad 33% pytanych nie dostrzega problemu zawartego w pytaniu, a 11,1% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Badanie ankietowe pozwoliło również poznać wiedzę respondentów na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn w lokalnym środowisku. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Czy spotkała się Pani/ spotkał się Pan z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszała/ słyszał?

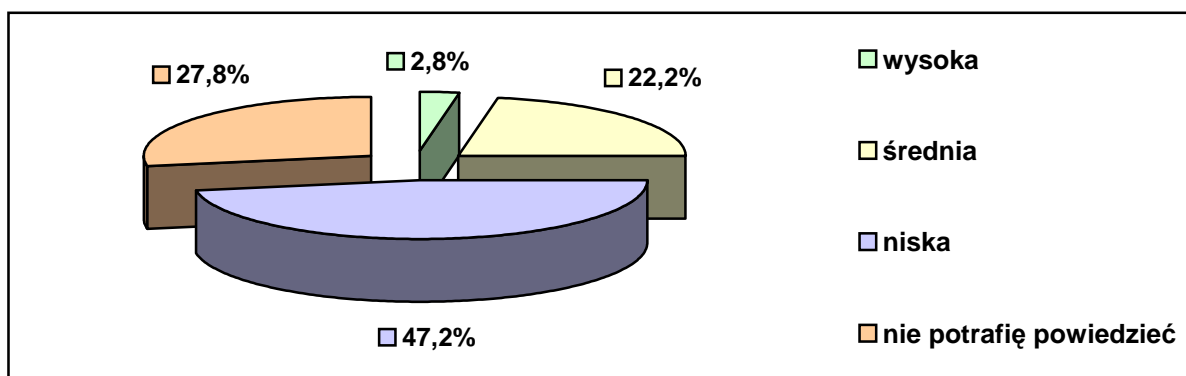

Dane z badania ankietowego.

Prawie 64% badanych odpowiedziało, że nie spotkało się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie. Jednocześnie 25% badanych przyznało, że słyszało o przypadkach dyskryminacji ze względu na płeć w gminie, a 11,1% ankietowanych spotkało się z takimi przypadkami.

Do uczestników badania skierowano też pytanie dotyczące określenia skali problemu równości szans kobiet i mężczyzn w gminie. Według 2,8% badanych skala problemu nierówności płci na terenie gminy jest wysoka, 22,2% respondentów przyznało, że jest średnia, a 47,2% badanych, że jest niska. Ponad 27% ankietowanych nie potrafiło jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii. Poniższy wykres pokazuje rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 17. Jaka Pani/Pana zdaniem może być skala problemu nierówności płci w gminie?

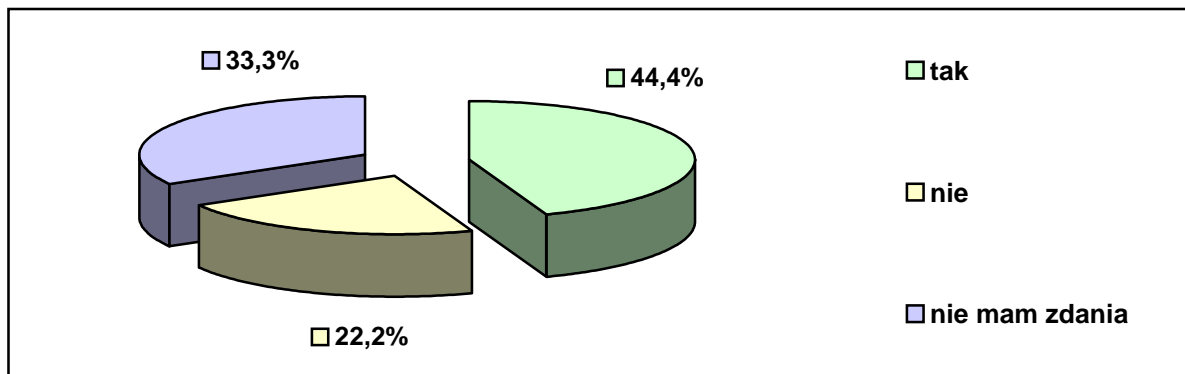

Dane z badania ankietowego.

Uczestnicy badania udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące potrzeby podejmowania działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn oraz

mających na celu przeciwdziałanie dyskryminacji płciowej. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje zamieszczony poniżej wykres.

Wykres 18. Czy wg Pani/Pana powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Ponad 44% badanych potwierdziła potrzebę prowadzenia takich działań. Jednocześnie 22,2% ankietowanych uznało podejmowanie takich działań za bezzasadne, a 33,3% respondentów nie potrafiło rozstrzygnąć tak sformułowanej kwestii.

Kolejne pytanie dotyczyło obszarów, w jakich powinno się podejmować działania na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn. Respondenci najczęściej wskazywali rynek pracy i płace (po 34%), życie rodzinne (17%) oraz awans zawodowy (15%). Odpowiadając na pytanie o konkretne działania, jakie należy podejmować na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, ankietowani zwrócili uwagę na potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w tym zakresie.

Analizując uzyskane odpowiedzi, daje się zauważyć znaczny odsetek badanych, którzy wybierali odpowiedź „nie mam zdania” czy „nie potrafię powiedzieć”. Może to dowodzić stosunkowo niewielkiej znajomości problemów, o których traktowała ankieta, a co za tym idzie, także skutków, jakie te problemy powodują w funkcjonowaniu społeczności lokalnej. Zmiana tego stanu rzeczy z pewnością wymaga wyraźniejszej obecności tej tematyki w sferze publicznej.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Niniejsza analiza obejmuje

następujące obszary: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność; rodzina, dzieci i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki.

Diagram 1. Obszary analizy SWOT

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy w gminie • inicjowanie działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców • prowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia • prowadzenie działań służących aktywizacji zawodowej bezrobotnych • prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet • prowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej • upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy; o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy UE) • organizowanie przedsięwzięć na rzecz poprawy sytuacji osób ubogich i zagrożonych ubóstwem • realizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem 	<ul style="list-style-type: none"> • migracje, w tym zarobkowe • brak zakładów przemysłowych stwarzających możliwości zatrudnienia

<ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększające się zainteresowanie mieszkańców prowadzeniem własnej działalności gospodarczej • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • niewzrastający poziom bezrobocia wśród kobiet • efektywne działania aktywizujące dla bezrobotnych • zainteresowanie osób bezrobotnych tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej • rosnąca liczba ofert pracy dla bezrobotnych • zainteresowanie osób bezrobotnych usługami poradnictwa zawodowego i udziałem w szkoleniach zawodowych • dostępność środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. UE) ograniczających bezrobocie w gminie • wzrastające zainteresowanie problemami osób ubogich i działaniami prowadzonymi na ich rzecz wśród lokalnej społeczności • niezwiększająca się liczba osób i rodzin ubogich 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zainteresowania potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy w gminie • zwiększająca się liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością

Analiza uwarunkowań dla obszaru **bezrobocie, ubóstwo, bezdomność** wskazuje na mocne strony, którymi są głównie: podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy w gminie, inicjowanie działań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości wśród mieszkańców, prowadzenie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia, prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet, prowadzenie działań służących aktywizacji zawodowej bezrobotnych, prowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej, a także diagnozowanie problemu bezdomności w gminie.

Szczególnej uwagi i intensyfikacji działań w tym obszarze wymagają jednak wskazane zagrożenia, do których należą: brak zainteresowania potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy w gminie oraz zwiększająca się liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

RODZINA, DZIECI I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • dysponowanie placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe) • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy • inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • pracoholizm rodziców związany z wyższymi standardami życiowymi
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • nienasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • niewzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych oraz wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci • możliwość tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy • zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy • wystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie • nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • emigracja rodziców za granicę w celach zarobkowych

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dzieci i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na wskazane mocne strony, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, dysponowanie placówkami wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe), analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie.

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie • zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • wystarczająco przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom • prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • większy dostęp do alkoholu i używek przez młodzież • uzależnienia dzieci i młodzieży od telefonu, komputera
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • stale rosnące zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach • niewzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia

<p>z osobami uzależnionymi</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewzrastająca liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • brak zagrożenia przestępczością wśród nieletnich • stale rosnące poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze 	
---	--

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze. Niemniej należy również zwrócić uwagę na wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi.

Mimo przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane zagrożenie – zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia – może mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanej strategii.

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • dysponowanie kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi • zapewnienie dostępu osób starszych 	

<p>do takich form wsparcia, jak klub seniora czy dom dziennego pobytu</p> <ul style="list-style-type: none"> • stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niewzrastająca liczba osób starszych korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej • zapewnienie dostępu do takich form wsparcia jak kluby seniora, domy dziennego pobytu • wystarczające możliwości gminy umożliwiające zaspokajanie potrzeb w zakresie kontynuowania aktywności zawodowej osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców • zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych • występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin • wykluczenie komunikacyjne

Analiza uwarunkowań dla obszaru **starość** uwypukla mocne strony, takie jak: analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców, informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy, dysponowanie wystarczającą kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze, analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, zapewnienie dostępu osób starszych do takich form wsparcia, jak klub seniora czy dom dziennego pobytu oraz stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Uwagę zwracają jednak liczne zagrożenia: rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców, zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych, wykluczenie komunikacyjne czy występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin. W obliczu postępującego starzenia się społeczeństwa te kwestie powinny znaleźć się w obszarze zainteresowania wszystkich instytucji i organizacji w gminie.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy • informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach 	<ul style="list-style-type: none"> • bariery architektoniczne i komunikacyjne

<p>oraz dostępnych formach pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie gminy • likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • informowanie przedsiębiorców o możliwości refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • niezwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej • społeczna akceptacja likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • oferty pracy dla osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy • zatrudnianie osób niepełnosprawnych przez lokalnych przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych w gminie • wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających specjalistycznych usług opiekuńczych • wzrastająca liczba dzieci dotkniętych niepełnosprawnościami, wymagających działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych

Analiza uwarunkowań dla obszaru **niepełnosprawność** uwypukla mocne strony, takie jak: monitorowanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy, informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy, likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym, informowanie przedsiębiorców o możliwości refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością.

Nie należy jednak tracić z oczu zagrożeń, jakie występują w tym obszarze, a zaliczają się do nich m.in.: wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych w gminie, wzrastająca liczba dzieci dotkniętych niepełnosprawnościami, wymagających działań w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych oraz wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających specjalistycznych usług opiekuńczych.

Rozwiązywanie tych problemów wymaga współpracy zarówno organów samorządowych, instytucji pomocowych, jak i organizacji pozarządowych oraz tych podmiotów, które w sferze swojego zainteresowania mają pomoc osobom niepełnosprawnym.

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • podejmowanie działań zmierzających do podnoszenia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • popularyzowanie informacji o działalności lokalnych organizacji pozarządowych • prowadzenie działań zmierzających do integracji społeczności lokalnej • podejmowanie działań w celu pozyskiwania dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i istniejąca w gminie sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej • podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • potencjał gminy zapewniający rozwój oraz umożliwiający odczuwalny wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców • zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy • wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością w organizacjach pozarządowych • wzrastająca liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją 	<ul style="list-style-type: none"> • niski przyrost naturalny • wyższa umieralność osób w wieku produkcyjnym

• wystarczające środki zewnętrzne umożliwiające skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej• niewzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej• wystarczające środki umożliwiające dostosowanie poziomu kwalifikacji i liczebności kadr pomocowych do aktualnych potrzeb• wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną	

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu oraz popularyzowanie wśród mieszkańców gminy informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych. Należy także podkreślić dostosowaną do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej, możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej oraz prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

22. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIO REALIZOWANEJ STRATEGII

Ocena wdrożenia poprzednio realizowanej strategii stanowi punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy na następne lata. W jej ramach zostały wskazane m.in. osiągnięcia i trudności we wdrażaniu strategii, przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować podczas wdrażania jej realizacji, najważniejsze programy i projekty wynikające z zapisów strategicznych, które zostały zrealizowane.

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach strategii:

Większość z założeń przedstawionych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2014-2021 została zrealizowana. Najbardziej istotne działania to:

- przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz zapobieganie ich skutkom, działania podejmowane poprzez współpracę z PUP w zakresie zatrudnienia osób bezrobotnych, przyznawanie zasiłków celowych oraz okresowych;
- wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży (program działania grupy wsparcia dla rodzin wielodzietnych, posiłki dla dzieci w szkołach, prelekcje, zajęcia edukacyjno-profilaktyczne dla uczestników ŚDS);
- utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz zapewnienie im udziału w życiu społecznym, praca socjalna z osobami starszymi, niepełnosprawnymi, działania prowadzone przez Kluby Seniora, rozszerzenie usług opiekuńczych, poprawienie stanu zdrowia poprzez ćwiczenia z instruktorem;
- zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, realizacja programów: PPN, PPRPA, PPPR, warsztaty i spotkania, prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, Wspieranie Grupy Wsparcia AA, zatrudnienie trenera sportowego, wsparcia uczestników pielgrzymek w intencji trzeźwości, prowadzenie Zespołu Interdyscyplinarnego, konkursy profilaktyczne;
- rozwój kapitału społecznego i ludzkiego, szkolenia pracowników wszystkich jednostek organizacyjnych, działania prowadzone przez Kluby Seniora;
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w gminie, poprzez szkolenia, udział mieszkańców gminy oraz młodzieży szkolnej w kampaniach organizowanych na rzecz bezpieczeństwa, profilaktyki antynarkotykowej i antyalkoholowej, współpraca z policją, prokuraturą rejonową oraz sądem rejonowym, kuratorami, na rzecz przeciwdziałania przestępczości i zapobieganie ich skutkom, wprowadzenie narzędzia w postaci Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa.

Ogólna ocena realizacji założeń strategii

Zespół dokonujący oceny realizacji założeń poprzedniej strategii, uwzględniając osiągnięcia, ograniczenia, zachodzące lokalnie zmiany w zakresie problemów społecznych, mając do dyspozycji pięciopunktową skalę ocen, którym przypisano odpowiedni stopień realizacji, zaproponował ogólną ocenę realizacji strategii na poziomie 4, co oznacza, że zrealizowano większość założeń programowych.

Krótkie uzasadnienie przyjętej oceny:

Realizację założeń strategii, dla której zakończył się okres programowania, uznano jako zrealizowanie w większości założeń programowych. Powodem nierozpoczętych działań był deficyt środków finansowych.

III. PROGRAMOWANIE

Wyniki diagnozy problemów społecznych, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, ocena wdrożenia założeń poprzednio realizowanej strategii i wnioski płynące z tej oceny pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej Gminy Goworowo na lata 2022-2028. Zostały one przedstawione w formie wizji i misji, celów i kierunków działań. Działania zostały wyznaczone w obrębie celów strategicznych i operacyjnych z uwzględnieniem następujących priorytetów:

1. **Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności, zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin**
2. **Wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
3. **Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie**
4. **Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych**
5. **Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia**
6. **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom gminy**
7. **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

1. WIZJA I MISJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 pozwala na podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie, które destabilizują życie mieszkańców. Dla osiągnięcia zakładanych celów została na potrzeby strategii sformułowana wizja, która brzmi:

„Gmina Goworowo zapewnia wysoki poziom i jakość życia mieszkańcom, z szeroką dostępnością do usług społecznych oraz warunkami sprzyjającymi rozwojowi lokalnego kapitału społecznego”.

Realizacji przyjętej wizji będzie towarzyszyła wyznaczona następująca misja:

„Tworzenie warunków dla rozwoju oraz godnego życia mieszkańców gminy poprzez podejmowanie zintegrowanych działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych”.

Realizacja zaprogramowanych celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań pozwoli na wypełnienie przyjętej misji oraz przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie gminy, a także zapobiegania problemom i trudnościom, z jakimi borykają się jej mieszkańcy.

2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wytyczone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 cele zostaną zrealizowane przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, umożliwi funkcjonowanie w poczuciu poszanowania godności, a także przyczyni się do eliminowania dysfunkcji i zapewni równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

CEL STRATEGICZNY 1. – OGRANICZANIE UBÓSTWA, BEZROBOCIA I BEZDOMNOŚCI.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Wsparcie mieszkańców zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznawanie potrzeb osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym we współpracy z lokalnymi liderami i instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz z Kościołem. 2. Świadczenie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. 3. Podejmowanie pracy socjalnej z wykorzystaniem kontraktów socjalnych. 4. Realizacja programów i projektów na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem. 5. Aktywizowanie środowiska lokalnego w celu niesienia pomocy osobom i rodzinom zmagającym się z ubóstwem. 	działania ciągłe

<p>2. Aktywizacja osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upowszechniania informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym i stażach. 2. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi z wykorzystaniem kontraktów socjalnych. 3. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy. 4. Rozwój współpracy z lokalnymi pracodawcami oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, 5. Realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym promocja działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej. 6. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci. 	<p>działania ciągłe</p> <p>w zależności od potrzeb</p>
<p>3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie interwencji na rzecz osób zagrożonych utratą lokalu mieszkalnego. 2. Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz wsparcia osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością. 3. Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego. 	<p>działania ciągłe</p>

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 1.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2020 r.)	stan docelowy (2028 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
wielkość środków wydatkowanych na pomoc mieszkańcom gminy	zł	2 171 941,27	2 400 000	UG/GOPS	raz w roku
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	osoba	571	500	GOPS	raz w roku
liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej z powodu:					
ubóstwa	osoba	498	450	GOPS	raz w roku
bezrobocia	osoba	233	200	GOPS	raz w roku
bezdomności	osoba	2	2	GOPS	raz w roku
udział liczby osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z systemu pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności gminy	%	10,7	9	GOPS	raz w roku
liczba osób w rodzinach objętych pracą socjalną	osoba	764	700	GOPS	raz w roku
liczba realizowanych kontraktów socjalnych	kontrakt	25	20	GOPS	raz w roku
liczba osób bezrobotnych	osoba	299	250	PUP	raz w roku
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	osoba	150	120	PUP	raz w roku
udział ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie w liczbie osób w wieku produkcyjnym	%	5,82	5	PUP	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 1. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe,	Powiatowy Urząd Pracy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, Kościoł, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 2. – PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
1. Wzmacnianie potencjału rodzin.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. 2. Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem. 3. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą. 4. Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 5. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych. 6. Podejmowanie działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinach niepełnych. 	działania ciągłe

	<ol style="list-style-type: none"> 7. Poszerzanie dostępu do poradnictwa rodzinnego. 8. Doskonalenie warsztatu pracy osób zaangażowanych w pracę na rzecz dziecka i rodziny. 9. Integrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę różnych podmiotów instytucjonalnych, organizacji pozarządowych, Kościoła. 10. Promowanie prawidłowego modelu rodziny. 	
<p>2. Podwyższanie jakości usług edukacyjnych, wsparcia udzielanego dzieciom i młodzieży oraz rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie zagrożeń mających wpływ na jakość i poziom procesu kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w gminie i podejmowanie interwencji w tym zakresie. 2. Rozwijanie współpracy ze szkołą w celu lepszego rozpoznania i zabezpieczenia potrzeb dzieci, w tym pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny. 3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów, jak pediatra, psychiatra dziecięcy czy psycholog. 4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. 5. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych. 6. Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży z wykorzystaniem zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy. 	<p>działania ciągłe</p>

	7. Wzmacnianie instytucjonalne działalności w sferze kultury, sportu i rekreacji.	
3. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie i wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 2. Podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu Interdyscyplinarnego w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie. 3. Pomoc materialna rodzinom, w których występują problemy uzależnień lub przemocy domowej. 4. Zapewnienie osobom uzależnionym dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej. 5. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień oraz przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego. 6. Zapewnienie schronienia osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej w celu odizolowania od sprawców przemocy. 7. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych. 8. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. 9. Podejmowanie współpracy z organizacjami i instytucjami 	działania ciągłe

	działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.	
--	---	--

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 2.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2020 r.)	stan docelowy (2028 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej	rodzina	301	280	GOPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	rodzina	153	140	GOPS	raz w roku
liczba rodzin objętych pracą socjalną	rodzina	283	320	GOPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	rodzina	15	15	GOPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem z powodu:					
alkoholizmu,	rodzina	15	20	GOPS	raz w roku
narkomanii	rodzina	1	3	GOPS	raz w roku
przemocy w rodzinie	rodzina	3	4	GOPS	raz w roku
liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakończonych założeniem Niebieskiej Karty	karta	18	20	ZI	raz w roku
liczba świadczeń rodzinnych	świadczenie	23 020	18 000	GOPS	raz w roku

liczba osób korzystających ze świadczeń alimentacyjnych	osoba	43	40	GOPS	raz w roku
liczba rodzin objętych wsparciem Karta Dużej Rodziny	rodzina	26	40	GOPS	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 2. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Wójt, Rada gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 3. PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
<p>1. Wspieranie idei starzenia się w zdrowiu i możliwości prowadzenia aktywności społecznej.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych. 2. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych oraz kontaktów z otoczeniem osobom starszym i niepełnosprawnym. 3. Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym. 4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. 5. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne. 7. Inicjowanie przedsięwzięć zapewniających integrację osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem. 8. Podjęcie działań w celu utworzenia Klubu Seniora – placówki wsparcia na terenie gminy. 9. Podejmowanie współpracy z Kościołem i organizacjami pozarządowymi w celu wzmocnienia wsparcia adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych. 10. Poszerzenie zakresu usług wsparcia środowiskowego na rzecz osób starszych 	<p>działania ciągłe</p>

	<p>i niepełnosprawnych.</p> <p>11. Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.</p>	
<p>2. Wspieranie osób niepełnosprawnych w integracji społecznej i zawodowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likwidowanie barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i w otoczeniu domowym. 2. Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym również dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi. 3. Współpraca z lokalnymi pracodawcami w celu upowszechniania wiedzy na temat warunków i możliwości tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. 4. Rozpowszechnianie ofert pracy dla osób niepełnosprawnych. 5. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach. 6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi skupiającymi osoby niepełnosprawne. 	<p>działania ciągłe</p>

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 3.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2020 r.)	stan docelowy (2028 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	osoba	1 636	1 600	UG	raz w roku
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców gminy	%	19,5	20	UG	raz w roku
liczba osób w wieku powyżej 66	osoba	52	50	GOPS	raz w roku

lat objętych wsparciem z pomocy społecznej					
liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	rodzina	97	100	GOPS	raz w roku
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	osoba	37	50	GOPS	raz w roku
liczba osób z gminy przebywających w DPS	osoba	14	18	GOPS	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 3. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 4. DBAŁOŚĆ O ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE MIESZKAŃCÓW GMINY.

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
<p>1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia fizycznego i psychospołecznego oraz zdrowego stylu życia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. 2. Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu – promocja zdrowia i zdrowego stylu życia. 3. Prowadzenie profilaktyki zdrowotnej wśród mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej, realizowanie programów prozdrowotnych. 4. Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy oraz zwiększenia oferty bezpłatnych badań profilaktycznych dla mieszkańców gminy. 5. Rozwój bazy rekreacyjnej i sportowej dostępnej dla mieszkańców. 6. Dbłość o środowisko fizyczne oraz społeczne życia mieszkańców gminy. 	<p>działania ciągłe</p>
<p>2. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Współpraca z Policją, Prokuraturą i Sądem Rejonowym na rzecz przeciwdziałania przestępczości i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy. 2. Prowadzenie akcji informacyjnych, w tym w szczególności w środowisku seniorów, na temat zagrożeń przestępczością. 3. Podejmowanie inwestycji mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drodze. 4. Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców gminy o zagrożeniach z wykorzystaniem telefonii komórkowej i internetu. 	<p>działania ciągłe</p>

<p>3. Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym uczniów.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z bezpiecznym zachowaniem w drodze do i ze szkoły, bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły oraz w otoczeniu domowym. 2. Podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym w środowisku dzieci i młodzieży. 3. Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat uzależnień, przemocy w rodzinie, przestępczości i jej negatywnych skutków. 4. Integrowanie społeczności szkolnej, budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji uczniów z nauczycielami i rówieśnikami. 	<p>działania ciągłe</p>
--	---	-------------------------

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 4.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2020 r.)	stan docelowy (2028 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
<p>przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej</p>	<p>działanie</p>		<p>w zależności od możliwości poszczególnych organizatorów</p>	<p>UG, NGO-s, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia</p>	<p>raz w roku</p>
<p>przedsięwzięcia w zakresie aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego</p>	<p>działanie</p>		<p>w zależności od możliwości poszczególnych organizatorów</p>	<p>UG, NGO-s, placówki oświatowe, jednostki</p>	<p>raz w roku</p>

				sportowo-rekreacyjne	
badania profilaktyczne mieszkańców	badanie		w zależności od możliwości poszczególnych organizatorów	UG, NGO-s, , placówki ochrony zdrowia	raz w roku
badania profilaktyczne dzieci i młodzieży szkolnej	badanie			UG, NGO-s, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	raz w roku
przestępstwa popełnione na terenie gminy	przestępstwo	68		Policja	raz w roku
liczba i wartość zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców	inwestycja/zł			UG	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 4. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, społeczność lokalna	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

CEL STRATEGICZNY 5. ROZWÓJ KADR POMOCOWYCH, PODNOSZENIE EFEKTYWNOŚCI WSPARCIA, WZMACNIANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

cel operacyjny	kierunki działań	czas realizacji
<p>1. Wzmacnianie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości i efektywności świadczonych usług.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie udziału szkoleniach i innych formach doskonalenia zawodowego. 2. Zapewnienie właściwych warunków pracy kadrze pomocowej umożliwiających sprawną i efektywną obsługę beneficjentów systemu pomocy społecznej. 3. Rozwój usług elektronicznych w obszarze wsparcia społecznego. 4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej. 5. Realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych. 6. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z jednostkami i organizacjami funkcjonującymi na terenie gminy oraz Kościołem. 	<p>działania ciągłe</p>
<p>2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego i rozwijanie dialogu społecznego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania. 2. Inicjowanie działań zmierzających do włączania się mieszkańców w życie społeczne gminy. 	<p>działania ciągłe</p>

	<p>3. Podejmowanie inicjatyw mających na celu wzmacnianie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.</p> <p>4. Poszerzanie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze społecznym i gospodarczym.</p>	
--	---	--

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU STRATEGICZNEGO 5.

wskaźnik	jednostka miary	stan początkowy (2020 r.)	stan docelowy (2028 r.)	źródło danych	częstotliwość pomiaru
liczba szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,	szkolenie	15	20	GOPS	raz w roku
liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie	organizacja	6	8	UG, NGO-s	raz w roku
liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów podejmowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych	przedsięwzięcie	37	40	UG, GOPS, ZI, GKRPA, NGO-s	raz w roku
liczba spotkań przedstawicieli samorządu gminy z mieszkańcami	spotkanie	41	50	UG, rady sołeckie	raz w roku

CEL STRATEGICZNY 5. – PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE, PARTNERZY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

podmioty odpowiedzialne	partnerzy	źródła finansowania
Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna	budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni.

3. PROGNOZA ZMIAN

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych w strategii działań zostaną wykorzystane sformułowane powyżej wskaźniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Wdrożenie projektowanych działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych wypracowanych w niniejszym dokumencie powinno przyczynić się do osiągnięcia przedstawionych w poniższym zestawieniu zmian.

cel strategiczny	prognoza zmian
CEL STRATEGICZNY 1. – OGRANICZANIE UBÓSTWA, BEZROBOCIA I BEZDOMNOŚCI.	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczenie zagrożeń mających wpływ na utrwalanie się zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego, - poprawa sytuacji osób ubogich, - podniesienie kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenie ich szans na podjęcie zatrudnienia - zwiększenie liczby osób zaktywizowanych zawodowo,

	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia, - zmniejszenie liczby osób bezrobotnych, - eliminowanie zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy, - zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej
<p>CEL STRATEGICZNY 2. – PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> - sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, m.in. w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, - sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie, - spadek liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, - podniesienie kompetencji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, - zwiększenie dostępności wsparcia dla rodzin, - podniesienie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, - zwiększenie szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce, - poszerzenie wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień, - zwiększenie dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych, - zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
<p>CEL STRATEGICZNY 3. – PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym,

	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie atrakcyjności oferty w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, - zapobieganie wykluczeniu społecznemu cyfrowemu osób starszych i niepełnosprawnych, - zwiększenie udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, - podniesienie jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym, - poprawa komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku, - pełniejsza integracja seniorów i osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.
<p>CEL STRATEGICZNY 4. – DBAŁOŚĆ O ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE MIESZKAŃCÓW GMINY.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia, - zmniejszenie zagrożenia przestępczością, - zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie placówek oświatowych, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy,
<p>CEL STRATEGICZNY 5. – ROZWÓJ KADR POMOCOWYCH, PODNOSZENIE EFEKTYWNOŚCI WSPARCIA, WZMACNIANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podniesienie profesjonalizmu kadry pomocy społecznej, - podniesienie jakości świadczonych usług, - większa aktywność społeczna mieszkańców gminy, - wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych.

4. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z treści art. 16b. ust. 2 pkt 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo obejmują lata 2022-2028, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Podstawowym źródłem finansowania działań wynikających z założeń programowych Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy w orientacyjnej wysokości odpowiadającej poziomowi wydatków Gminy w 2020 r. z działów klasyfikacji budżetowej: 801 (oświata i wychowanie), 851 (ochrona zdrowia), 852 (pomoc społeczna), 854 (edukacyjna opieka wychowawcza) oraz 855 (rodzina), co po wyłączeniu świadczeń wychowawczych stanowić będzie łącznie kwotę około 2.377.020 zł. Pełna realizacja Strategii nie będzie jednak możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania.

Zakłada się, iż środki mające sfinansować poszczególne działania w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pochodzić będą również z następujących źródeł:

- środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej,
- środków własnych organizacji pozarządowych.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest jednak możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu.

5. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE, EWALUACJA

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z jego Kierownikiem. Zespół monitorujący postęp wdrażania zapisów strategicznych, w którego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych i przedstawiał ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie Wójtowi i Radzie Gminy, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących, mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane w dokumencie wskaźniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Zakres czasowy analizy obejmował będzie zmiany w stosunku do roku bazowego (2020 roku) i roku ostatniego badania (dynamika).

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii, której ogólnym celem jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 jest bowiem dokumentem o charakterze otwartym, w związku z czym powinna dynamicznie reagować na pojawiające się wyzwania wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych oraz zewnętrznych.

Obok prowadzonego cyklicznie monitoringu Strategia podlegać będzie procesowi ewaluacji. Celem ewaluacji, w odróżnieniu od monitoringu jest usprawnienie danego projektu. Ewaluacja musi opierać się na założeniach dotyczących związków pomiędzy prowadzonymi działaniami a ich efektami. Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze lokalne.

6. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ, ANALIZA RYZYKA

Zarządzanie strategiczne jest swoistym zbiorem procesów pozwalających odpowiednio szybko reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu, a jednocześnie pozwala tworzyć i utrzymywać odpowiednie relacje pomiędzy założonymi celami strategicznymi i zasobami. W praktyce jest to zbiór wytycznych, którymi można posłużyć się przy podejmowaniu decyzji czy określonych działań w poszczególnych obszarach.

Spośród wielu różnych definicji mówiących o zarządzaniu strategicznym, można wyłonić pewne aspekty, które najczęściej określają czym właściwie ono jest. W szczególności jest to:

- horyzont planowania – czyli określenie długoterminowych kierunków działań, sięgających od kilku do kilkunastu lat;
- wątek celów – zbiór wartości, misja, a także cele strategiczne, za pomocą i w ramach których podejmowane są odpowiednie działania;
- przedmiot zarządzania – traktowany jako spójna całość, gdzie zarządzanie strategiczne integruje funkcje i procesy organizacyjne w jedną strategię, koordynującą jego działanie;
- podmiot zarządzania – grupa lub jednostka organizacyjna zajmująca się zarządzaniem strategicznym, tzw. wierzchołek strategiczny.

Przenosząc te aspekty zarządzania strategicznego na grunt strategii rozwiązywania problemów społecznych, należałoby postrzegać przedmiot zarządzania jako cały organizm gminy, nie tylko jego tkankę społeczną, natomiast w podmiocie zarządzania dostrzegać przede wszystkim samorząd gminy, jego jednostki organizacyjne, ale także partnerów. Doświadczenia zdobyte podczas wdrażania założeń strategii, dla której zakończył się okres programowania, z pewnością przyczynią się do efektywniejszej realizacji wytyczonych w niniejszym dokumencie celów i kierunków działań, niemniej należy dostrzec, że Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 powstaje w drugim roku trwania pandemii koronawirusa.

Trudno na obecnym etapie oszacować skutki, jakie pandemia może spowodować, zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej kraju, a co za tym idzie gminy. Przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 założenia przewidują w odniesieniu do:

- demografii – wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym;

- niepełnosprawności – wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami spowodowany m.in. powiększeniem się grupy najstarszych mieszkańców gminy;
- bezrobocia – spadek liczby osób bezrobotnych;
- pomocy społecznej – spadek liczby beneficjentów systemu pomocy społecznej w związku poprawą kondycji materialnej osób i rodzin zamieszkujących gminę;
- problemów uzależnień i przemocy w rodzinie – spadek liczby osób uzależnionych, stosujących przemoc i doświadczających przemocy.

Z punktu widzenia sytuacji epidemiologicznej, z jaką mamy do czynienia, należy się jednak liczyć w trzech wymienionych na końcu obszarach: bezrobocie, pomoc społeczna i kwestia problemów uzależnień z możliwymi odstępstwami od poczynionych założeń. W związku z tym należy baczniej monitorować zagrożenia dotyczące miejscowego rynku pracy oraz kwestii bezrobocia i w razie wystąpienia niekorzystnych tendencji dostosować odpowiednio strukturę i zasoby pomocy społecznej do zapobiegania możliwym niepożądanym skutkom, mającym destrukcyjny wpływ na jakość i kondycję życia mieszkańców gminy.

UWAGI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goworowo na lata 2022-2028 ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy

Diagram 1. Obszary analizy SWOT	58
---------------------------------------	----

Tabele

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy społeczne w opinii mieszkańców”	5
Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Równość szans kobiet i mężczyzn”	6
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020.....	17
Tabela 4. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2018-2020.....	17
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w latach 2018-2020.....	17
Tabela 6. Infrastruktura techniczna w gminie w 2020 r.....	18
Tabela 7. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2018-2020.....	18
Tabela 8. Użytki rolne, lasy i grunty leśne	19
Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy w latach 2018-2020.....	20
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2018-2020	20
Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2018-2020.....	20
Tabela 12. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2019/2020 ...	21
Tabela 13. Placówki systemu oświaty w gminie w roku szkolnym 2019/2020	21
Tabela 14. Wykaz placówek systemu oświaty działających w gminie w roku szkolnym 2019/2020.....	21
Tabela 15. Placówki kultury w gminie w 2020 r.	22
Tabela 16. Wykaz placówek kultury w 2020 r.....	22
Tabela 17. Zakłady opieki zdrowotnej, praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2020 r.....	24
Tabela 18. Wykaz zakładów opieki zdrowotnej i aptek w gminie w 2020 r.	24
Tabela 19. Przestępstwa odnotowane w gminie w latach 2018-2020.....	26
Tabela 20. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2020 r. ...	27
Tabela 21. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2020 r. .	27
Tabela 22. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2018-2020	28
Tabela 23. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020	29
Tabela 24. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2020 r.	29
Tabela 25. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020	29
Tabela 26. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2018-2020	31
Tabela 27. Asystenci rodziny w gminie w latach 2018-2020.....	32
Tabela 28. Skierowania i pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020	33
Tabela 29. Karta Dużej Rodziny w gminie w latach 2018-2020.....	33
Tabela 30. Świadczenia rodzinne w gminie w latach 2018-2020.....	33
Tabela 31. Rodzaj świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2018-2020.....	34
Tabela 32. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2018-2020	36
Tabela 33. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2020 r.	36
Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do mieszkańców gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2018-2020.....	37
Tabela 35. Stan bezrobocia w gminie w latach 2018-2020	38
Tabela 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie, województwie i w kraju w latach 2018-2020	38
Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2020 r. według wieku, czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia	38
Tabela 38. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS-u z powodu bezdomności w latach 2018-2020	40
Tabela 39. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2018-2019	41
Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2018-2020 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	41

Tabela 41. Liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020	42
Tabela 42. Działalność GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	42
Tabela 43. Działania podjęte w gminie przez GKRPA w latach 2018-2020 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie	42
Tabela 44. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie w latach 2018-2020	45
Tabela 45. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020	47
Tabela 46. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020.....	47
Tabela 47. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2018-2020	49
Tabela 48. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej w formie usług opiekuńczych w latach 2018-2020	49
Tabela 49. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.....	50
Tabela 50. Dofinansowanie rehabilitacji przyznane mieszkańcom gminy w latach 2018-2020	50
Tabela 51. Wykaz organizacji pozarządowych w gminie w 2020 r.	52
Tabela 52. Parafie rzymskokatolickie na terenie gminy	52
Tabela 53. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2018-2020	54
Tabela 54. Udział kobiet w liczbie bezrobotnych w gminie w latach 2018-2020	54

Wykresy

Wykres 1. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?	23
Wykres 2. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność oferty kulturalnej w gminie?	23
Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie ochrony zdrowia?	24
Wykres 4. Jak Pani/Pan ocenia dostępną w gminie ofertę w zakresie sportu i rekreacji?	25
Wykres 5. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	26
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?	31
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?	40
Wykres 8. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom?	43
Wykres 9. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	43
Wykres 10. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?	44
Wykres 11. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych?	51
Wykres 12. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?	52
Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?	53
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia swój poziom zadowolenia z bycia mieszkańcem gminy?	54
Wykres 15. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?	55
Wykres 16. Czy spotkała się Pani/ spotkał się Pan z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszała/ słyszał?	56
Wykres 17. Jaka Pani/Pana zdaniem może być skala problemu nierówności płci w gminie?	56
Wykres 18. Czy wg Pani/Pana powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?	57